

OTDK-DOLGOZAT

Veréb Tímea
MA

2013

A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS NEHÉZSÉGEI A GYAKORLATBAN

**DIFFICULTIES OF THE BOOKKEEPING IN FOREIGN
CURRENCY IN PRACTICE**

Veréb Tímea

Kézirat lezárva: 2012. november 9.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
2. KÖNYVVEZETÉS DEVIZÁBAN	3
2.1. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS JOGI HÁTTERE	3
2.2. A DEVIZAÁTTÉRÉS KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ ESETEI.....	4
2.2.1. A devizanemek közötti áttérés vállalkozó döntésétől függő esetei	5
2.2.1.1. Az európai gazdasági egyesülés (ege), az európai részvénytársaság (SE) és az európai szövetkezet (SCE) székhelyének áthelyezésének esete.....	5
2.2.1.2. Euróban történő könyvvezetés	5
2.2.1.3. Funkcionális pénznemben történő könyvvezetés és annak feltételei	8
2.2.1.4. Speciális eset: devizás könyvvezetés befektetési alap esetében	12
2.2.2. A devizanemek közötti áttérés kötelező esetei	13
3. A DEVIZA ALAPÚ KÖNYVVEZETÉS ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI	14
4. A PÉNZNEMVÁLTÁS SORÁN FELMERÜLŐ FELADATOK.....	22
4.1. A PÉNZNEMVÁLTÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS ÉS AZ ÁTTÉRÉSSSEL KAPCSOLATOSAN FELMERÜLŐ FELADATOK	22
4.2. A MÉRLEG ÉS AZ ANALITIKÁK ADATAINAK ÁTSZÁMOLÁSA DEVIZÁRA.....	25
5. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS SORÁN FELMERÜLŐ KÉRDÉSEK, NEHÉZSÉGEK	30
5.1. A MEGFELELŐ KÖNYVELŐPROGRAM KIVÁLASZTÁSA, AZ INFORMATIKAI RENDSZER FELKÉSZÜLTSGE	30
5.2. A KÖNYVVITELI SZOLGÁLTATÁST VÉGZŐK SZAKÉRTELME	30
5.3. FORINT ALAPÚ ÉS DEVIZÁS BETÉTSZÁMLÁK FENNTARTÁSA.....	31
5.4. FORINT ALAPÚ ELSZÁMOLÁSOK VS. KÖNYVVEZETÉS DEVIZÁBAN.....	31
5.4.1. A bérek és a személyi jellegű egyéb kifizetések könyvekben történő rögzítése és pénzügyi rendezése.....	31
5.4.2. A személyi jövedelemadó és a munkabér járulékai.....	33
5.4.3. A társasági adó bevallása és pénzügyi rendezése devizás könyvvezetés esetén	37
5.4.4. Mumus a gazdálkodóknál, avagy az általános forgalmi adó	40
5.5. OSZTALÉKFIZETÉS DEVIZÁBAN	45
5.6. A KÖNYVVEZETÉS PÉNZNEMÉTŐL ELTÉRŐ DEVIZÁBAN, VALAMINT A FORINTBAN FELMERÜLŐ TÉTELEK ÉRTÉKELÉSE ÉV KÖZBEN ÉS ÉV VÉGÉN.....	46
5.7. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS SAJÁTOSSÁGAI AZ ELSŐ ÉVBEN	46
5.8. APRÓSÁGOK?	47
6. ÖSSZEGZÉS ÉS JAVASLATOK.....	48
IRODALOMJEGYZÉK	50
MELLÉKLETEK.....	I
1. MELLÉKLET: PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK ÁLLOMÁNYI ADATAINAK VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL	II
2. MELLÉKLET: A BEVÉTELEK, KÖLTSÉGEK, RÁFORDÍTÁSOK ÁLLOMÁNYI (ÉS FORGALMI) ADATAINAK VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL	IV
3. MELLÉKLET: A PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK FORGALMI ADATAINAK VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL	VIII

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A számviteli törvény által engedélyezett devizás könyvviteli lehetőségek	3
2. ábra: A pénznemváltás kötelező és választható esetei.....	4
3. ábra: Az IAS 21 alapján a gazdálkodó egységek funkcionális pénznemének meghatározásánál figyelembe veendő tényezők.....	9
4. ábra: A devizanemváltás menete	22
5. ábra: Az átszámítás szabályai forintról devizára való áttérés esetén	26
6. ábra: A Jegyzett tőke átszámításából eredő különbözet elszámolása	28

1. BEVEZETÉS

„Nem egyszerű dolog megkülönböztetni a sikertelent a sikeres kísérletektől. (...) A sikeres munka végül is olyan sikertelen teszt sorozatoknak az eredménye, amelyben a nehézségeket fokozatosan küszöbölték ki.”

Robert Hutchings Goddard

A gyorsan változó gazdasági viszonyok, a nagymértékű árfolyam-ingadozások és az euró Magyarországon történő bevezetésének csúszása hatására 2010. január 1-jétől a 2000. évi C. törvény a kettős könyvvitelt vezető vállalkozások szélesebb körének tette lehetővé a devizában való könyvvezetést és beszámolókészítést (forinttól eltérő pénznemben történő könyvelést), és így módon az árfolyamkockázat csökkentését. Ennek következtében, a könyvvizsgáló cégek tapasztalata alapján, a multinacionális cégek mellett egyre több – főleg export-import tevékenységet végző – vállalat választja az euróban vagy más devizában való könyvvezetést és beszámolókészítést.

A téma, azaz az árfolyamkockázat kivédésének devizás könyvvezetéssel való megoldása több, mint két évvel ezelőtt keltette fel a figyelmemet. Így érdeklődésem eredményeképpen 2010-ben „Megoldás az árfolyamkockázatra, avagy könyvvezetés devizában” címmel TDK dolgozat született, melyben főként a devizaalapú könyvvezetés jogi hátterével foglalkoztam, illetve a devizaáttérés folyamatát mutattam be lépésről lépésre. Majd 2011-ben szakdolgozatom témájául szintén a pénznemváltást választottam, azonban már nem csak elméletben taglaltam a devizanemváltást, hanem az ILKOTRADE Kereskedelmi Kft. példáján keresztül szemléltettem, hogy a vállalatnak érdemes-e áttérnie devizaalapú könyvvezetésre és beszámolókészítésre, vizsgálva a feltételek teljesülését a forgalmi, illetve az állományi adatok előjel nélküli együttes összege módszerekkel.

A dolgozatom fő célja ezúttal a pénznemváltás és e folyamat során felmerülő feladatok ismertetése, illetve a devizás könyvvezetés nehézségeinek és ezek kiküszöbölésének lehetséges megoldásainak bemutatása. Munkám során arra törekedtem, hogy egyfajta útmutatást nyújtsak minden olyan társaság számára, amely a jövőben devizanemváltást fontolgat, illetve azon jelenleg devizában könyvelő vállalatoknak is, amelyek a napi gyakorlatban, a dolgozatomban ismertetettekhez hasonló nehézségekkel néznek szembe.

Kutatásomhoz forrásgyűjtést alkalmaztam, elsősorban hazai szakirodalmakat, valamint gazdasági hetilapokat, szakmai folyóiratokat és az internetet használtam. Továbbá interjút készítettem Nagy Péterrel, a HLB Klient Plusz Kft. munkatársával, hogy a devizás könyvvizetés során milyen nehézségekkel kell „megküzdenniük” a vállalatoknak és hogyan kezelik ezeket. A jövőbeni terveim között pedig szerepel, hogy megvizsgáljak egy konkrét, könyveit devizában vezető társaságot, hogy a könyvvizetés és beszámoló készítése során milyen problémákkal szembesülnek.

A dolgozatom 2. fejezetében a devizaalapú könyvvizetés jogi hátteréről írok tömören, illetve a devizaáttérés kötelező és választható eseteit mutatom be. Ezen részből kiderül, hogy mely cégek térhetnek át euróban vagy más funkcionális pénznemben történő könyvvizetésre és beszámolóképzésre, milyen feltételeknek kell megfelelniük a cél érdekében.

A 3. fejezetben a devizás könyvvizetés és beszámolóképzés előnyeivel és hátrányaival foglalkozok, illetve összefoglalom, hogy mely kettős könyvvitelt vezető vállalkozóknak éri meg a deviza alapú könyvvizetés és beszámolóképzés. A 4. fejezet pedig a devizaáttérés megvalósításának folyamatát tartalmazza, kitérve az áttéréssel kapcsolatosan elvégzendő feladatokra.

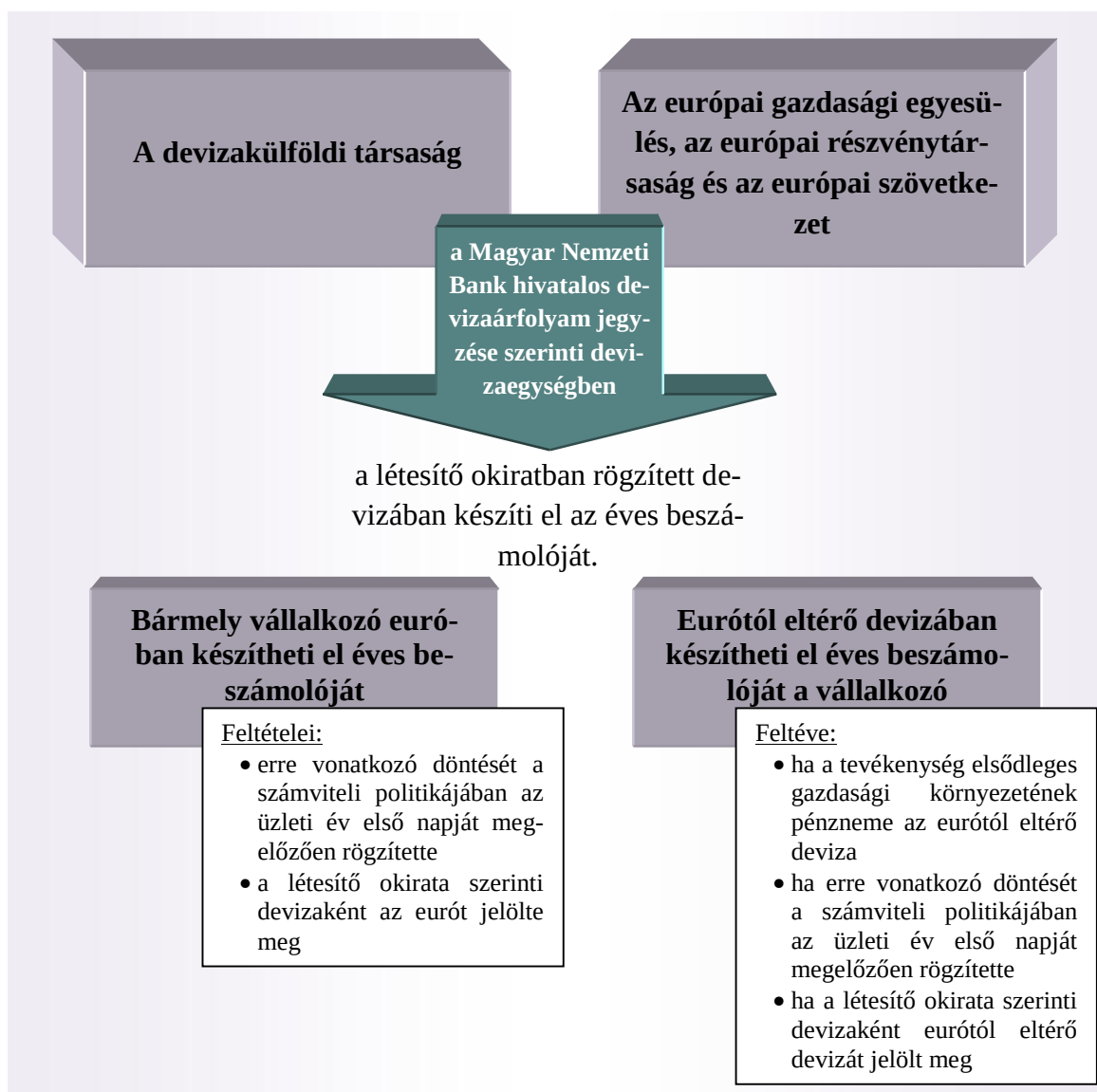
A devizában történő könyvvizetés számos szakmai kihívást tartogat, amelynek egy kisebb „szegmensét” ismertetem a dolgozatom 5. fejezetében. A munkám e részében töreksem arra is, hogy a könyveit devizában vezető társaságoknak egyfajta útmutatást nyújtsak a felmerülő kérdésekkel kapcsolatosan, illetve magyarázatokat, útbaigazítást adjak az egyes adótörvényekhez. Végül a 6. fejezetben összegzem a munkámat, és javaslatokkal élek.

2. KÖNYVVEZETÉS DEVIZÁBAN

2.1. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS JOGI HÁTTERE

A 2000. évi C. törvény a számvitelről kimondja, hogy a könyveket forintban, magyar nyelven kell vezetni és az éves beszámolóban az adatokat ezer forintban kell megadni. Abban az esetben, amikor a mérlegfőösszeg meghaladja a százmilliárd forintot, akkor az adatokat millió forintban kell megadni.

A könyvvezetésre és az éves beszámoló készítésére vonatkozó általános szabály alól a számviteli törvény 20.§-ának (3)-(5) bekezdései fogalmaznak meg kivételeket, melyeket az 1. számú ábrában foglaltam össze.



1. ábra: A számviteli törvény által engedélyezett devizás könyvvezetési lehetőségek

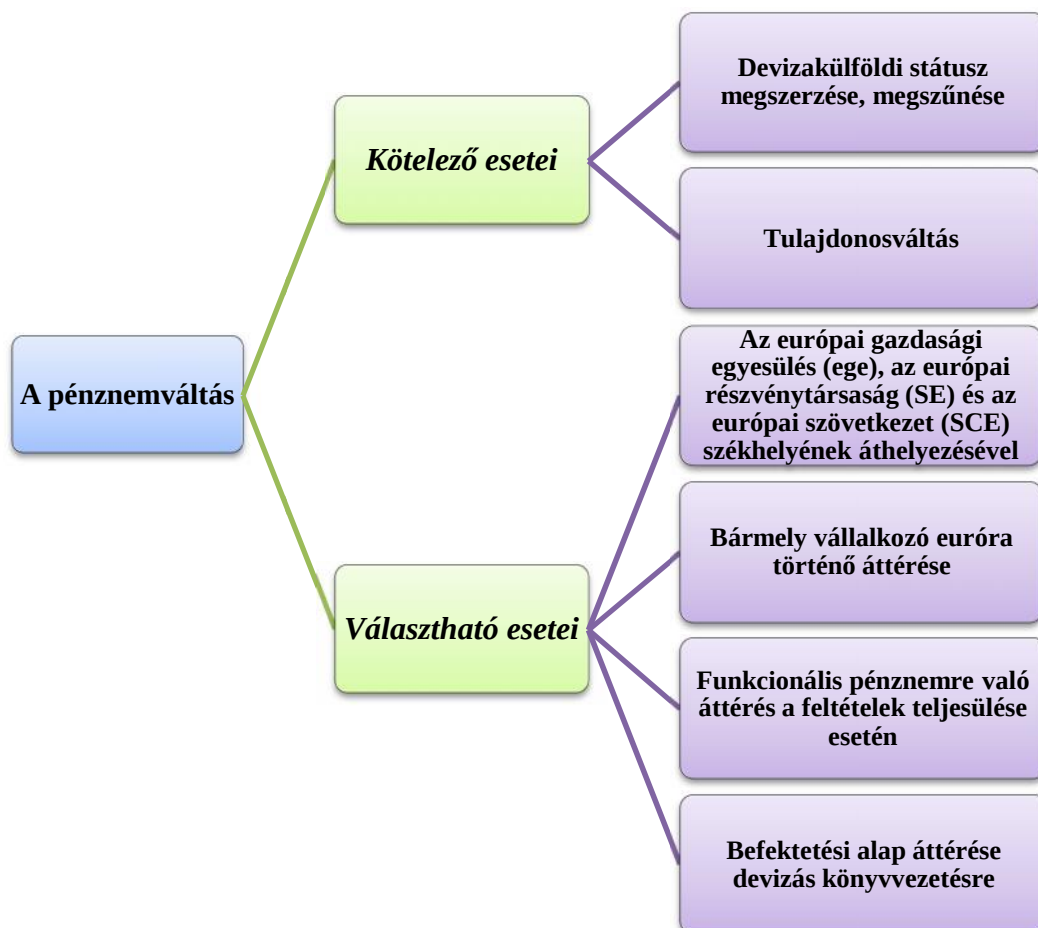
Forrás: Saját szerkesztés a 2000. évi C. törvény 20.§-ának (3)-(5) bekezdései alapján

Mint ahogy az 1. ábrából kiderül, devizakülföldi társaságoknak az éves beszámolót a létesítő okiratban rögzített devizában kell elkészíteniük. Azonban kérdés, kik minősülnek devizakülföldi társaságnak? Erre a 2001. évi CXX. törvény 5.§-ának (1) bekezdése adja meg a választ. Devizakülföldi társaságnak minősülnek jogi formától függetlenül a vállalkozás és a szervezet, ha a székhelye külföldön van; a devizabelföldi vállalkozás és szervezet külföldön működő fióktelepe; a devizakülföldinek a belföldön működő képviselő; a vámszabad területi társaság, valamint a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, ha a fióktelepet vámszabad területen létesítették, illetve ott működik.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy azon vállalkozásoknak is magyar nyelven kell elkészíteniük a beszámolójukat, amelyek a létesítő okiratukban rögzített devizában könyvelnek.

2.2. A DEVIZAÁTTÉRÉS KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ ESETEI

A 2. ábra a devizanemváltás kötelező és választható eseteit foglalja össze.



2. ábra: A pénznemváltás kötelező és választható esetei

Forrás: Saját szerkesztés

Ezen alfejezetben a pénznemváltás kötelező és választható eseteit fejtem ki. Részletesen bemutatásra kerül az euróban és más devizanemben történő könyvvizetés. Ismertetem, hogy a funkcionális pénznemben történő könyvvizetésnek milyen feltételei vannak, és ezek teljesülését hogyan vizsgálhatja a vállalat. Szó lesz a befektetési alapok devizás könyvvizetési lehetőségéről és sajátosságáról. Végül a pénznemváltás kötelező eseteit foglalnám össze.

Mielőtt azonban rátérnék a devizanemváltás eseteire, fontos megjegyezni, hogy kizárólag kettős könyvvitelt vezető vállalkozók könyvelhetnek forinttól eltérő devizában, amelyre a 2000. évi C. törvény 20.§-ának (3)-(5) bekezdéseinek figyelmes elolvasásából jöhetünk rá, ugyanis a törvénytöveg így szól: „*készítheti el éves beszámolóját*”. Ebből következik, hogy az egyszeres könyvvitelt vezető gazdálkodók nem térhetnek át deviza alapú könyvvizetésre és beszámolóképzésre, mivel az üzleti évről egyszerűsített beszámolót kötelesek készíteni.

2.2.1. A devizanemek közötti áttérés vállalkozó döntésétől függő esetei

2.2.1.1. Az európai gazdasági egyesülés (ege), az európai részvénytársaság (SE) és az európai szövetkezet (SCE) székhelyének áthelyezésének esete

A 2000. évi C. törvény 20.§-ának (3) bekezdéséből kiindulva, ha az európai gazdasági egyesülés (ege), az európai részvénytársaság (SE) vagy az európai szövetkezet (SCE) a Magyarországon működő székhelyüket az Európai Unió egy másik tagállamába helyezik át, a törvény megengedi, hogy megváltoztassák a könyvvizetés és beszámolóképzés pénznemét.

Az áttérés időpontja ilyen esetben az új székhely bejegyzésének a napja. A számviteli törvény alapján a székhely bejegyzésének napjától számított ötödik hónap utolsó napjáig kötelesek a beszámolóképzési, könyvvizsgálati, letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségüknek eleget tenni.

2.2.1.2. Euróban történő könyvvizetés

2010. január 1-jétől a számviteli törvény megengedi, hogy bármely vállalkozó (ha külön kormányrendelet másképp nem rendeli) saját döntése szerint, külön feltételek nélkül, számviteli nyilvántartási, valamint éves beszámoló készítési kötelezettségét euróban teljesítse, ha az erre vonatkozó döntését számviteli politikájában az üzleti év első napját megelőzően rögzítette és a létesítő okiratát ennek megfelelően módosította.

A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvizetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet 12. §-

ának (15) bekezdése a pénzügyi intézmények számára tiltja a számviteli törvény 20. §-ának (4) bekezdésének alkalmazását.

Az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámolókészítési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól szóló 223/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet 6.§-ának (2) bekezdése kimondja, hogy az önkéntes nyugdíjpénztárak esetében a könyvvizelés csak magyar nyelven, Magyarország pénznemében történhet.

Az euró alapú könyvvizelésre és beszámolókészítésre történő áttérés lehetséges időpontja: az üzleti év vége, euróról forintra visszatérés lehetséges időpontja: csak az áttérést követő ötödik év.

Úgy vélem, a 2010. január 1-jétől hatályba lépő számviteli szabályozásnál, miszerint a vállalkozások feltételek nélkül euróban is könyvelhetnek, a magyar jogalkotók már arra gondolhattak, hogy Magyarországnak a 2010-es években sikerülhet csatlakoznia az ERM II-höz és belátható időn belül országunkban is bevezethetik az eurót. Így a forintban könyvelő, euró alapú beszámolókészítésre váltani szándékozó vállalatoknak nem kell később törődni azzal, hogy áttérjenek az euróban történő könyvvizelésre, ami nem csak a társaságoknak lesz majd megterhelő, de többek között a Nemzeti Vám- és Adóhatóságnak is.

A 2010 januárjában a Bank of America-Merrill-Lynch (BoA-ML) bankcsoport londoni befektetési részlege által készített előrejelzés még azt mutatta, lehetséges, hogy 2011-ben Magyarország csatlakozni tud majd az ERM II. árfolyamrendszerhez, melyet a 2009 folyamán bevezetett költségvetési szigorításoknak lehet majd köszönni. A BoA-ML londoni elemzői azt jósolták, hogy hazánk 2014-ben akár már csatlakozhat is az euróövezethez.¹

Ezt azonban a 2011 februárjában a JP Morgan bankcsoport citybeli szakelemzői által készített elemzés már cáfolta. Magyarország továbbra sem tudja teljesíteni a Maastrichti-kritériumokat. Sőt, elhangzottak olyan javaslatok is, hogy szigorúbban kellene alkalmazni a GDP-arányos államadósság-rátára meghatározott 60 százalékos felső tőréshatárt, ami országunk euróövezeti csatlakozási törekvései szempontjából kedvezőtlennek minősül. A szakelemzők Magyarország euróövezethez történő legkorábbi csatlakozási időpontját 2019-re tolták ki.²

Persze csak akkor lehetséges a csatlakozás, ha még az évtized végén is létezni fog az euró, mint közös valuta, ugyanis manapság kétségessé vált a sorsa. Ezt támasztja alá pél-

¹ http://hvg.hu/gazdasag/20100126_magyarorszag_euroovezet

² <http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/elemezok-egyeterternek-orbannal-2020-elott-nem-lesz-euronk-340108>

dául a 2011 júniusában, a Capital Economics (az egyik legnagyobb londoni pénzügyi befektetési elemző és tanácsadó csoport) szakértői által készített átfogó elemzés is. Véleményük szerint a saját fizetőeszközök megőrzése lehetne a legjobb megoldás a felzárkózó európai gazdaságok számára. Az elmúlt évtizedben az általánosan elfogadott vélekedés az volt, hogy középtávon az euró meghonosítása jelenti az utat a gazdasági felvirágzás felé, mivel a valutauniós tagság jelentős kereskedelmi előnyökkel és alacsonyabb tőkeköltséggel jár a kelet-európai térség számára.

Azonban ezeket az előnyöket „túlhangsúlyozták”. Ezt támasztja alá az úgynevezett „optimális valutaövezetek” elmélete is, mely kimondja, hogy egy valutaunió akkor megfelelő a tagországok számára, ha azok elfogadják a tőke és a munkaerő szabad áramlását, hasonló szerkezetű gazdaságaik vannak, munka- és termékpiacaik rugalmasak, illetve teljes mértékben összehangolják a költségvetési politikájukat. A felzárkózó európai országok túlnyomó része az első kivétellel egyik kritériumot sem tudja/hajlandó teljesíteni.³

Manapság megoszlanak a vélemények az eurózóna fennmaradásáról. Az euróövezet rövid történetének első komoly válságát éli, és lehet, hogy egyben az utolsót is, ugyanis egyre több elemző vetíti előre a szétesését. Több szakember is úgy gondolja, hogy ebben a helyzetben nem szerencsés arról beszélni, hogy árthat az euró bevezetésének a halogatása. Nem olyan régen még hangsúlyosnak tűnt a belépési dátum, a viszonylag gyors csatlakozás, és a piaci szereplők kiemelt figyelemmel követték, hogy egy ország mikor lépne be az eurózónába, de ez már jelenleg nem olyan fontos.

Szélsőséges esetben az euró bevezetése akár árthat is a gazdaságnak: az euróövezet felbomlásának fokozódó kockázata beárazódik az államkötvények hozamszintjeibe. Az euróövezet megmentésének költsége (EFSF⁴-, ESM⁵-befizetések) megemeli az egyes országok költségvetési kiadásait, ami a gyenge növekedési kilátásokkal és a nagyobb államadóssággal, illetve hiánnyal küzdő országokra még nagyobb terhet ró. A hitelfelvételi költségek esetleges drágulása, a mentési hozzájárulások, valamint a szoros fiskális korlát –

³ <http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/megdobbento-elemzes-rosszul-jarnank-az-euroval-350375>

⁴ Jelentése: Európai Pénzügyi Stabilitási Eszköz.

⁵ Az Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) célja a megerősített gazdaságirányítás új keretének kiegészítése, valamint a hatékony és szigorú gazdasági felügyelet és koordináció megteremtése, amely a megelőzésre összpontosít és lényegesen csökkenti a későbbi válságok előfordulásának valószínűségét, mivel a Parlament meggyőződése, hogy az euróövezet pénzügyi stabilitásának megőrzése érdekében szükséges egy állandó válságkezelési mechanizmus kialakítása.

gyors deficitcsökkentés – egyszerre olyan terheket jelenthetnek, amelyek valószínűleg nem kompenzálnák a tagság előnyeit. (Hornyák, 2012)

A jövőben, ha Magyarország úgy dönt, tagja szeretne lenni az euróövezetnek, ahhoz alkotmánymódosításra lesz szükség, ugyanis az alaptörvényben rögzítették, hogy Magyarország fizetőeszköze a forint. Az alkotmánymódosításhoz kétharmados többség kell, tehát a parlament kétharmados döntése nélkül hazánk nem csatlakozhat az eurózónához.⁶

2.2.1.3. Funkcionális pénznemben történő könyvvezetés és annak feltételei

A 2000. évi C. törvény 20.§-ának (5) bekezdése alapján a létesítő okiratban rögzített - eurótól eltérő - devizában készítheti el éves beszámolóját az a vállalkozó, amelynél a tevékenység elsődleges gazdasági környezetének pénzneme (a funkcionális pénznem) az eurótól eltérő deviza, feltéve, hogy

- a) bevételei, költségei és ráfordításai, valamint
- b) pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei

az előző és a tárgyévi üzleti évben külön-külön több mint 25%-ban az adott devizában merülnek fel. Ez a határérték 2008-ban még 75% volt, a 2009-ben hatályos számviteli törvényben pedig már „csak” 50% szerepelt.

A feltételek fennállásának megállapításánál az a), illetve a b) pontban felsorolt tételek együttes összegét kell külön-külön figyelembe venni. A b) pont szerinti tételeknél a mérlegen kívüli tételeket figyelmen kívül kell hagyni. Továbbá devizában felmerült tételként kell figyelembe venni a devizaalapú tételeket is.⁷ Erre példa lehet az, ha egy vállalat bérel egy targoncát és a bérbeadóval devizában állapodnak meg a bérleti díjon, viszont a kibocsátott számlán a teljesítéskori átszámított forintérték szerepel.

A funkcionális pénznemre való áttérésre csak az üzleti év mérleg fordulónapjával kerülhet sor.

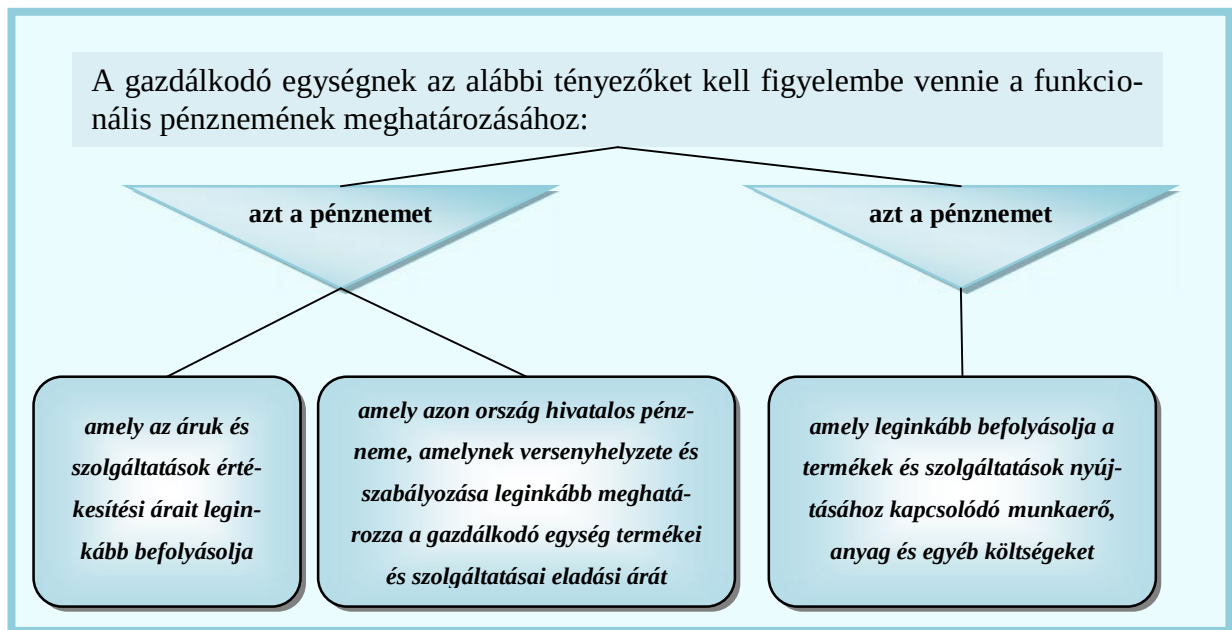
Értelmezzük, hogy mit is tekintünk funkcionális pénznemnek. Az IAS 21 (Az átváltási árfolyamok változásainak hatásai) standard 8. bekezdésének megfogalmazása alapján a funkcionális pénznem annak az elsődleges gazdasági környezetnek a pénzneme, amelyben a gazdálkodó egység működik.

Az IAS 21 9. bekezdésében foglaltak szerint az elsődleges gazdasági környezet, amelyben a gazdálkodó egység működik, általában az, amelyben a gazdálkodó egység a

⁶ <http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/orban-ovintezkedeskent-irtak-bele-a-forintot-az-alaptorvenybe-387608>

⁷ 2000. évi C. törvény a számvitelről 20.§ (5)

pénzt elsődlegesen megkeresi, és elkölti. A 3. számú ábra azt mutatja, hogy egy vállalkozásnak a funkcionális pénznemének meghatározásakor mely szempontokat kell figyelembe vennie.



3. ábra: Az IAS 21 alapján a gazdálkodó egységek funkcionális pénznemének meghatározásánál figyelembe veendő tényezők

Forrás: Saját szerkesztés az IAS 21 9. bekezdése alapján

Az IAS 21 nemzetközi számviteli standard 10. bekezdése szerint a következő tényezők is bizonyítékot nyújthatnak egy vállalkozás funkcionális pénznemének a meghatározásához:

- a) az a pénznem, amelyben a finanszírozási tevékenységből a források befolyznak (pl. adósság vagy tőkeinstrumentumok kibocsátásából).
- b) az a pénznem, amelyben a működésből befolyó összegeket tartják.

Ezek alapján tehát egy társaságban a funkcionális pénznem csak akkor választható a könyvvizetés és az éves beszámoló pénznemeként, ha bevételei, költségei és ráfordításai, valamint pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei (a mérlegen kívüli tételek nélkül) az előző és a tárgyévi üzletévben külön-külön legalább 25%-ban a választani kívánt konvertibilis devizában merülnek fel.

A feltételek teljesülését évente felül kell vizsgálni. A feltételek vizsgálatakor az előző év adatait és a tárgyév (az áttérés fordulónapjával záródó üzleti év) becsült adatait kell figyelembe venni, és amennyiben mindkettőben megfelel a törvényben meghatározott ha-

tárértékeknek, abban az esetben a vállalkozó áttérhet az eurótól eltérő devizanemben való könyvvizetésre. Azonban ez a százalékos megoldás kockázatot is rejt, hiszen csak a tárgyév végén derül ki, hogy a vállalkozás ténylegesen meghaladja-e a 25%-os arányt. Ha rosszul becsülik meg az arányokat, akkor a vállalkozásnak egész évre visszamenőleg minden devizás könyvelést újra kell könyvelnie forintban.

Legkorábban a tárgyév első napjától lehet áttérni a funkcionális pénznemben történő könyvelésre, amennyiben a vállalkozás becsült adatai alapján biztosított a számviteli törvény 20.§-ának (5) bekezdésében megfogalmazott kritériumoknak való megfelelés.

A feltételek számításához az alábbi bevételeket kell figyelembe venni: értékesítés nettó árbevétele, az egyéb bevételek, a pénzügyi műveletek bevétele és a rendkívüli bevételek. Költségek és ráfordítások: az adott üzleti évben felmerült költségek, egyéb ráfordítások, a pénzügyi műveletek ráfordításai és a rendkívüli ráfordítások.

Az összes bevétel, illetve költség, ráfordítás esetében a feltétel vizsgálatakor a forgalmi vagy az állományi adatok előjel nélküli együttes összegét kell az egyes évenként külön-külön figyelembe venni.

A pénzügyi eszközök és kötelezettségek mérlegen kívüli tételek nélküli együttes összegét kell figyelembe venni az egyes években. Ide tartoznak a következő pénzügyi eszközök: a pénzeszköz, a szerződéses megállapodáson alapuló követelés pénzeszközök vagy egyéb pénzügyi eszközök más felektől való átvételére, illetve a más vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetések. A pénzügyi kötelezettségek közül ide tartozik a szerződéses megállapodáson alapuló kötelezettség pénzeszközök vagy egyéb pénzügyi eszközök más felek részére történő átadására. (Csizmadia et al., 2010)

A pénzügyi eszközöknél és a pénzügyi kötelezettségeknél a feltétel teljesülését a vállalkozás szintén forgalmi vagy állományi adatok vizsgálatából állapíthatja meg, azonban a vállalkozónak választását rögzítenie kell a számviteli politikájában. Tehát a társaság nem választhat kedvére a forgalmi adatok és az állományi adatok vizsgálata közül. Nem teheti meg azt, hogy bár az előző évben az állományi adatok vizsgálatával megfelelt a 25%-os arányú feltételnek, de a tárgyévben ezzel a módszerrel nem teljesül a feltétel, csak a forgalmi adatok vizsgálata esetén és akkor helyette azt alkalmazza.

Ha jobban megnézzük a 2000. évi C. törvény 20.§-ának (5) bekezdésében a b) feltételt így szól: pénzügyi eszközei és kötelezettségei... az adott devizában merülnek fel. A szöveg a „felmerülésről” szól, amely inkább évközi forgalmat jelent, mint év végi egyenleget. Azonban ettől függetlenül a mai Nemzetgazdasági Minisztérium elődjének (a Pénz-

ügyminisztériumnak) értelmezése szerint a vállalkozó döntésétől függően forgalmi vagy állományi adatok is választhatók a feltétel teljesülésének vizsgálatához.

Ha a vállalkozó a „könnyebbik” megoldást szeretné választani, akkor az év végi mérleg és eredménykimutatás adatait fogja figyelembe venni. Azonban a vállalkozó az évközi forgalmak mellett is dönthet, mind a bevételek, költségek és ráfordítások, mind pedig a pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek számítása során. A választott megoldást a társaságnak rögzítenie kell a számviteli politikájában. (Róth et al., 2009)

Véleményem szerint a 25%-os mértékű feltétel a pénznemváltáshoz „becsapósan” alacsony. Ha például egy vállalatnak a bevételei, költségei és ráfordításai, valamint pénzügyi eszközei és pénzügyi kötelezettségei külön-külön éppen csak több mint 25%-ban abban a devizában merültek fel 2011-ben, amire 2012-ben áttért, akkor akár rosszul is járhat abban az esetben, ha nem jól tervezték meg a 2012-es évet és nem teljesül a tárgyévben is a feltétel. Éppen ezért úgy gondolom, hogy a vállalatoknak alaposan át kell gondolniuk, hogy áttérjenek-e az eurótól eltérő devizában történő könyvvizetésre és beszámolóképzésre. Fontos megjegyezni, hogy az árfolyamkockázat továbbra is fennmaradhat, ha a választott devizanemű ügyletei mellett az ügyletek nagy része más devizanemben is felmerül.

Növeli a valószínűségét, hogy forintban történő könyvvizetésre kell visszatérnie a társaságnak, ha a tárgyévben például:

- megszűnnek azon partnerei, akikkel a funkcionális devizában kereskedik,
- elpártolnak tőle a vevői, mert a társaság nem versenyképes árakkal vagy esetleg rossz minőségű termékekkel/szolgáltatásokkal jelenik meg a piacon.

Ha egy vállalatnak a bevételei, költségei és ráfordításai több különböző pénznemben merülnek fel, akkor meg kell vizsgálnia forgalmi vagy állományi adatok alapján (melyet a számviteli politikában rögzítenie kell), hogy melyikre érdemes áttérnie.

Véleményem szerint a devizanemváltás előtt nem csak azt kell figyelembe venni, hogy teljesül-e a 25%-os arányú feltétel, hanem többek között az üzleti partnereinek helyzetét is meg kell vizsgálnia a vállalatnak. Továbbá abból kell kiindulni, hogy maga a gazdálkodó a belátható jövőben is fenn tudja tartani működését, folytatni tudja tevékenységét, nem várható a működés beszüntetése vagy bármilyen okból történő jelentős csökkenése (a

vállalkozás folytatásának elve). Tehát nagyon alapos tervezésre, előkészületekre van szükség az áttérés előtt.

2.2.1.4. Speciális eset: devizás könyvvizetés befektetési alap esetében

A befektetési alapok éves beszámoló készítési és könyvvizetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 215/2000. (XII. 11.) Kormányrendelet 3.§-ának (4) bekezdése (2010. január 1-jétől) kimondja, hogy a befektetési alap a forint helyett devizában vezetheti könyvviteli nyilvántartásait és készítheti el éves beszámolóját, amennyiben az általa kibocsátott befektetési jegyek - a kibocsátási tájékoztató szerint - külföldi pénznemre szólnak. Ilyen esetben a könyvvizetés és az éves beszámoló készítés devizaneme megegyezik azzal a pénznemmel, amelyre a kibocsátott befektetési jegyek szólnak. Ez a deviza tekinthető azon devizanemnek, amely a vállalkozók esetében a „létesítő okiratban rögzített devizanemként” említ a számviteli törvény 20.§-a.

A befektetési alap a döntését a számviteli politikájában köteles rögzíteni.

Ha egy befektetési alap a forintban történő könyvvizetésről áttér a devizában való könyvvizetésre és éves beszámoló készítésre, akkor a 2000. évi C. törvény 145. és 146. §-ait, valamint 149. §-ának (1) és (2) bekezdéseit kell megfelelően alkalmaznia, a következő eltérésekkel:

- létesítő okiratban rögzített deviza helyett a befektetési jegy devizanemét kell érteni,
- a befektetési jegy devizanemétől eltérő, más devizanemre áttérni nem lehet,
- a befektetési alapnak az éves beszámolóját az adott üzleti év mérlegfordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig közzé kell tennie, a számviteli politikájában rögzített döntés szerint:
 - a) egy országos kiterjesztésű napilapban vagy
 - b) a befektetési alap honlapján vagy
 - c) a befektetési alapkezelő honlapján vagy
 - d) annak a szabályozott piacnak a honlapján, amelyen a befektetési alap által kibocsátott befektetési jeggyel kereskednek.
- a Sztv.-ben előírt letétbe helyezési kötelezettség a befektetési alapra nem vonatkozik,
- a befektetési jegy devizaneméről forintban történő könyvvizetésre és beszámoló készítésre visszatérni nem lehet,

- a Sztv. 149. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontja szerinti átszámítási különbözete-
ket - jellegüktől függetlenül - a saját tőkén belüli tőkeváltozásban az előző év(ek)
eredményét módosító tételként kell figyelembe venni,
- a Sztv. 149. §-ának (2) bekezdésében említett, a cégbíróságon forintban bejegyzett
tőke helyett az áttérést megelőzően forintban kimutatott indulótőkét kell érteni, to-
vábbá a létesítő okirat módosításában devizában meghatározott és a cégbíróságon
devizában bejegyzett jegyzett tőke helyett a forgalomban lévő befektetési jegyek
kibocsátási tájékoztató szerinti devizában kifejezett névértékének együttes összegét
kell érteni,
- a Sztv. 149. §-ának (2) bekezdése szerinti különbözeteket minden esetben a saját
tőkén belüli tőkeváltozásban az előző év(ek) eredményét módosító tételként kell
figyelembe venni.

2.2.2. A devizanemek közötti áttérés kötelező esetei

Abban az esetben, ha egy adott gazdasági társaságot még nem minősítettek vámszabadte-
rületi társaságnak vagy még nem teljesülnek azok a követelmények, amelyek a devizakül-
földivé való nyilvánításhoz szükségesek, akkor az adatokat az éves beszámolójában fo-
rintban rögzíti. Amikor bekövetkezik a minősítésváltozás, az elkészített beszámolójának
forint alapú adatait át kell számítani devizára.

Ez fordítva is igaz, vagyis amikor egy vámszabadterületi társaság, illetve egy devi-
zakülföldinek minősülő gazdasági társaság már nem felel meg az ilyenné minősítése köve-
telményeinek, a beszámolójában devizában szereplő adatait át kell számítani forintra.

Azon gazdasági társaságoknak is kötelező a pénznemváltás, amelyek bár jogosultak
a deviza alapú könyvvizetésre és beszámolóképzésre, viszont tulajdonosváltás miatt meg
kell változtatniuk a létesítő okirat szerinti devizanemet egy másikra. (Siklósi et al., 2010)

3. A DEVIZA ALAPÚ KÖNYVVEZETÉS ELŐNYEI ÉS HÁTRÁNYAI

Ebben a fejezetben arról lesz szó, hogy mely kettős könyvvitelt vezető vállalkozóknak lehet jó a deviza alapú könyvvezetés és beszámolókészítés, valamint milyen előnyökkel és hátrányokkal jár a deviza-könyvvezetés egy vállalat számára.

Egy forintban könyvelő társaságnál jelentős árfolyamváltozások hatására a kimutatott nem realizált árfolyam-különbözet drasztikusan megváltoztathatja a fordulónapi vagyoni helyzetet, ha az eszközeinek és forrásainak nagy része forinttól eltérő devizában keletkezett.

Komoly „fejtörést” okozhat a vállalatok számára az eredmény forintban való tervezése, illetve ezeknek a tényadatokkal való összehasonlítása, ha a bevételeik, költségeik és ráfordításaik döntően nem forintban merülnek fel és ebből kifolyólag a nem realizált árfolyam-különbözet jelentősen megváltoztatja a vállalkozás eredményét.⁸

A 2000. évi C. törvény 60. §-a alapján a mérlegben a valutapénztárban lévő valuta-készletet, a devizaszámlán lévő devizát, továbbá a külföldi pénzürtékre szóló minden követelést, befektetett pénzügyi eszközt, értékpapírt, illetve kötelezettséget az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozó, a vállalkozások számviteli politikájában választott devizaárfolyamon átszámított forintértéken kell kimutatni.

A számviteli törvénynek a 2010. évi CXXIII. törvényben rögzített, 2011. január 1-jétől hatályos módosításával minden vállalkozó számára kötelezővé vált a devizaárfolyam-különbözet elszámolása, függetlenül azok eszközökre, kötelezettségekre, eredményre gyakorolt hatásától. Forintban való könyvvezetés és beszámolókészítés esetén alapvető problémát jelent, hogy a nem realizált árfolyam-különbözet miatt a társaságok eredménye a könyvekben jelentősen eltérhet a tervezettől, annak ellenére, hogy ez sokszor csak a számviteli szabályokból származó veszteséget vagy nyereséget jelenti, tényleges gazdasági veszteség vagy nyereség nem éri a cégeket.

Az árfolyam-ingadozás még akkor is kockázatot jelenthet egy könyveit forintban vezető vállalkozó számára, ha minden bevétele és költsége devizában merült fel. Ez a következő okokra vezethető vissza:

- az azonos összegű devizabevételek és ráfordítások év közben forintban más és más összegnek feleltethetőek meg, valamint

⁸ http://hvg.hu/kkv/20090909_arfolyam_ingadozas_megoldas

- a devizás eszközök és kötelezettségek év végi értékelése jelentősen befolyásolhatja az éves eredményt, ugyanis a tényelegetesen nem realizált árfolyamveszteség a saját tőke jelentős mértékű csökkenéséhez vezethet⁹, és emiatt szükségessé válhat a tőkehelyzet rendezése; árfolyamnyereség esetén pedig annak ellenére, hogy tényleges bevételt nem jelent a cég számára, társasági adóköteles.

A Magyar Közlönyben 2012. október 15-én megjelenő 2012. évi CXLVI. törvény a munkahelyvédelmi akciótervben foglaltak megvalósítása érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szól. A jogszabály a vállalkozási környezet javítására irányulóan módosította többek között a gazdasági társaságokról szóló törvényt is, mely módosítások október 16-án, a kihirdetést követő napon életbe is léptek. A módosítás következtében a Gt. törvény 51.§-a kiegészült egy (4) bekezdéssel, mely szerint, ha a gazdasági társaság a második év számviteli törvényszerinti beszámolójának elfogadását követő három hónapon belül rendelkezik egy három hónapnál nem régebbi mérlegfordulónapra összeállított közbenső mérleggel, amelyben a saját tőke ismételten megfelelő szinten van, nincs szükség a saját tőkét rendező intézkedésre.

Megjegyzem, hogy a tőkepótlási kötelezettség eddig is elkerülhető volt, ha a két évet tekintve rendelkezésre állt legalább egy közbenső mérleg, amelyben a jegyzett tőke összegét elérte a saját tőke. Ilyenkor annak ellenére sem állt be pótbefizetési kötelezettség, ha a két egymást követő üzleti év végén a beszámolóban nem érte el a saját tőke a jegyzett tőke összegét (feltéve, hogy a saját tőke egyik évben sem csökkent jegyzett tőke felére kft., vagy a kétharmadára részvénytársaság esetében).

⁹ Gyorsütemű vagyonvesztésnek minősül kft. esetében, ha a vállalat saját tőkéje a veszteség miatt a jegyzett tőke felére csökkent. A tagoknak határozniuk kell a pótbefizetés előírásáról vagy a törzstőke más módon való biztosításáról, esetleg a törzstőke leszállításáról, mindezek hiányában a társaságnak más társasággá történő alakulásáról, illetve jogutód nélküli megszüntetéséről. Részvénytársaság esetében az alaptőke kétharmadára történő csökkenés esetén beszélhetünk gyorsütemű vagyonvesztésről. Tartós vagyonvesztésről beszélünk akkor, ha a saját tőke két egymást követő évben kisebb az előírt értéknél. A 2006. évi IV. törvény 51.§-a alapján ha a gazdasági társaság egymást követő két teljes üzleti évben nem rendelkezik a társasági formájára kötelezően előírt jegyzett tőkének megfelelő összegű saját tőkével és a társaság tagjai a beszámoló elfogadásától számított három hónapon belül a szükséges saját tőke biztosításáról nem gondoskodnak, a gazdasági társaság köteles e határidő lejártát követő hatvan napon belül elhatározni más gazdasági társasággá való átalakulását, vagy rendelkeznie kell jogutód nélküli megszűnéséről.

A 2006. évi IV. törvényben a tőkevédelmi szabályok (143.§ (3) és 245.§ (2) bekezdések) is módosultak, amelyek értelmében a tagoknak, illetve a részvényeseknek akkor van intézkedési kötelezettségük, ha az e célból összehívott taggyűlés, közgyűlés időpontját legfeljebb egy hónappal megelőző mérlegfordulónapra összeállított közbenső mérleg szerint a vagyонvesztés még mindig fennáll. (Mészáros, 2011)

A 2012. évi CXLVI. törvényben foglaltak alapján a Gt. előírásai tekintetében a társaságok egy átmeneti időre, a 2011-ben, valamint a 2012-ben induló üzleti évről készített számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti beszámolóban kimutatott, a külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek számviteli törvény 60. § (3) bekezdés a) pontja szerint elszámolt összevont árfolyamveszteséget 2014. május 31-éig figyelmen kívül hagyhatják a saját tőke hiányának megállapításakor. Ez a szabály természetesen osztalékfizetéskor, illetve egyéb más tőkeművelet során nem alkalmazható.

Az árfolyamveszteség hatásainak mérséklésére „lázcsillapítást” jelenthet a veszteségek időbeli elhatárolása. Ezen elhatárolási lehetőség választását a vállalkozásnak a számviteli politikájában rögzítenie kell.

Fontos megemlíteni, hogy a 2012. évi CXLVI. törvény 2012. október 15.-ei megjelenéséig a számviteli törvény csak olyan tételeknél engedte meg az elhatárolást, amelyek tartós kifutásúak (pl. beruházási hitel, pénzügyi lízing) voltak és beruházással megvalósuló tárgyi eszközökhöz, vagyoni értékű jogokhoz kapcsolódtak. Azonban a devizaárfolyamváltozás kedvezőtlen hatásainak enyhítése érdekében az árfolyamveszteség elhatárolási lehetőségét a forgóeszközhitelekre is kiterjesztették a jogalkotók, melyet (annak ellenére, hogy az új előírás 2013. január 1-jétől lép hatályba) már a 2012. évben induló üzleti évről készített beszámolóra is lehet alkalmazni. Így a számviteli törvény 33.§-ának (2) bekezdése a következőre módosult:

„Az aktív időbeli elhatárolások között halasztott ráfordításként elszámolható a devizaszámlán meglévő devizakészlettel nem fedezett, külföldi pénzürtékre szóló - beruházáshoz (a beruházással megvalósuló tárgyi eszközökhöz), vagyoni értékű joghoz, továbbá a forgóeszközhöz kapcsolódó - hiteltartozások, devizakötvény-kibocsátásból származó - beruházáshoz (a beruházással megvalósuló tárgyi eszközökhöz), vagyoni értékű joghoz kapcsolódó - tartozások esetén a tárgyévben, a mérlegfordulónapi értékelésből adódóan - a 60. § (2) bekezdésében foglaltakból következően - keletkezett és a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között elszámolt - árfolyamnyereséggel nem ellentételezett - árfolyamveszteség

teljes összege a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításainak a csökkentésével (nem realizált árfolyamveszteség). A hiteltartozások, devizakötvény-kibocsátásból származó tartozások törlesztésekor - az előző időszakokban elhatárolt halmozott összegből - a törlesztőrészletre jutó - halasztott ráfordításként kimutatott - nem realizált veszteséget meg kell szüntetni, a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításainak a növelésével (realizált árfolyamveszteség).”¹⁰

Nézzünk meg néhányat részletesebben is az egyes feltételek közül. A külföldi pénzértékre szóló tartozás alatt a devizában, illetve devizaalapon forintban fennálló bankhitelek, a devizakötvény-kibocsátásból származó kötelezettségeket, valamint a devizában meghatározott, pénzügyi lízingből eredő kötelezettségeket értjük. Nem értendőek ide a külföldi pénzértékre szóló egyéb kötelezettségek, például szállítói tartozások.

Egy devizatartozás akkor minősül devizakészlettel fedezettnek, ha a devizatartozás keletkezésekor és azt követően is rendelkezik a vállalkozás beruházásra elkülönített devizakészlettel, amely a későbbiekben is az adott beruházás célját szolgálja és nem használható fel más kötelezettség teljesítésére. Tehát ha a társaság devizaszámláján a devizatartozás keletkezését követően van olyan pénzkészlet, amely a vállalat működését szolgálja, az nem jelenti a devizatartozás devizakészlettel történő fedezését.

Az időbeli elhatárolásnak továbbá feltétele az is (a forgóeszközhitelektől eltekintve), hogy a devizatartozáshoz kapcsolódó eszköz tárgyi eszközként/vagyoni értékű jogként már állományba legyen véve a mérlegfordulónapján, mivel aktiválásig az elszámolt árfolyam-különbözet a beruházás bekerülési értékének része.

A 2000. évi C. törvény 41. §-ának (4) bekezdésének módosítása alapján, ha a vállalkozó a devizaszámlán meglévő devizakészlettel nem fedezett, külföldi pénzértékre szóló - beruházáshoz (beruházással megvalósuló tárgyi eszközhöz), vagyoni értékű joghoz, továbbá a forgóeszközhöz kapcsolódó - hiteltartozások, továbbá devizakötvény kibocsátásából származó - beruházáshoz (beruházással megvalósuló tárgyi eszközhöz), vagyoni értékű joghoz kapcsolódó - tartozások nem realizált árfolyamveszteségét a 33. § (2) bekezdése szerint halasztott ráfordításként mutatta ki, az üzleti év végén az így elhatárolt halmozott összegnek a beruházás, vagyoni értékű jog aktiválásától, egyéb esetekben a hitel folyósításától eltelt időtartam és a hitel figyelembe vehető futamideje arányában számított hányadának megfelelő összegű céltartalékot kell kimutatnia (máskülönben sérülne a megbízható, valós összkép követelménye). Ha az előző üzleti év végéig ilyen címen képzett céltartalék ennél kevesebb, illetve több, a különbözettel a tárgyévben kell a céltartalékot növelni

¹⁰ Idézés a 2000. évi C. törvény 33.§-a (2) bekezdéséből.

az egyéb ráfordításokkal szemben, illetve csökkenteni az egyéb bevételekkel szemben. A számításnál figyelembe vett futamidő azonban nem lehet hosszabb, mint a hitel futamideje, illetve tárgyi eszköz, vagyoni értékű jog finanszírozása esetén a tárgyi eszköz, vagyoni értékű jog várható - amortizációnál figyelembe vett - élettartama, ha a hitel futamideje hosszabb.

Továbbá a törvény 41. §-ának (5) bekezdése arról is rendelkezik, hogy ha a halasztott ráfordításként kimutatott árfolyamveszteséget meg kell szüntetni (a külföldi pénzürtékre szóló hiteltartozás, a devizakötvény-kibocsátásból származó tartozás teljes összegének visszafizetése, illetve a devizahittel, a devizakötvény-kibocsátással finanszírozott tárgyi eszköz, vagyoni értékű jog értékesítéséből kifolyólag, vagy más jogcímen az állományból kivezették), akkor a képzett céltartalék is megszüntetendő. Természetesen nem minősül a tartozás visszafizetésének, ha a még fennálló tartozás pénznemét szerződésmódosítás keretében megváltoztatják.

A számviteli törvény 38. §-ának (3) bekezdésének d) pontjában a jogalkotók azt is kikötötték, hogy az eredménytartalékból kell lekötöni és a lekötött tartalékba átvezetni a 33. § (2) bekezdése szerinti nem realizált árfolyamveszteség és a 41. § (4) bekezdése szerinti céltartalék különbözetének összegét.

A hiteltartozások, illetve a devizakötvény-kibocsátásból származó tartozások törlesztésekor - az előző időszakokban elhatárolt halmozott összegből - a törlesztőrészletre jutó - halasztott ráfordításként kimutatott - nem realizált veszteséget meg kell szüntetni, a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításainak a növelésével.

A törvény 33.§-ának (4) bekezdése értelmében a halasztott ráfordításként kimutatott árfolyamveszteséget - a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításakénti elszámolással - csökkenteni kell az érintett devizakötelezettség után az egyes üzleti évekre elszámolt árfolyamnyereségnek megfelelő összeggel is.

Nyilvánvaló, hogy összességében ugyanakkora eredményre gyakorolt hatást jelent, akár alkalmazzák a társaságok az árfolyamveszteség elhatárolását, akár nem. Viszont az elhatárolás igazi jelentősége abban rejlik, hogy tompítja az árfolyamváltozásból adódó eredményhatás volatilitását az elhatárolás ideje alatt. Tehát az árfolyamveszteség elhatárolása már csak utólagos „kezelést” jelent a „beteg” vállalkozó számára.

A cégek az árfolyamváltozások torzító hatásai ellen jelenleg három fő módszerrel védekezhetnek:

- fedezeti ügyletek kötésével,

- „naturális fedezés” módszerével, és/vagy
- devizában történő könyvvizelésre való áttéréssel. (Csizmadia et al., 2010)

Tehát a devizás könyvvizelés egyik legnagyobb előnye, hogy alkalmazásával a vállalkozó csökkentheti árfolyamkockázatát, ha a bevételeinek, költségeinek és ráfordításainak döntő hányada nem forintban merül fel. Természetesen az árfolyamok hektikus mozgásaiból eredő kockázatot ez a módszer sem védi ki teljesen (abból következően, hogy többek között a béreket és azok járulékait, illetve az adókat is forintban kell megfizetni), de fedezeti ügyletek kötésével és/vagy „naturális fedezés” módszerével kombinálva, szinte teljesen „kiiktatható”.

Ezek után feltehetjük például azt a kérdést, mely vállalatoknak éri meg euróban könyvelnie? A kérdésre a válasz: elsősorban azoknak, akik az euróövezetben¹¹ folytatnak gazdasági tevékenységet, és ha a társaságok bevételei, ráfordításai döntően euróban merülnek fel. Az eredménytervek során így nem kell jelentős árfolyam-ingadozással számolni sem az euróban meghatározott áron értékesített termékek, sem az euróban meghatározott áron beszerzett vásárolt készletek árában. Tehát az eredménykimutatás nagy része nem lesz kitett az árfolyamok kedvezőtlen változásának.

Multinacionális vállalatoknál a leányvállalatok esetében is előnyt jelenthet az eurós könyvvizelés, hiszen az anyavállalat részére készítendő nemzetközi jelentéscsomagnál nem kell újabb devizanemet alkalmazni. Az euróban elkészített éves beszámoló pedig akár vonzhatja is a potenciális nemzetközi befektetőket, hiszen „komfortosabban” tudják vizsgálni a vállalat vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetét.

Azonban a számottevő előnyei mellett hátrányt is jelenthet az euróban történő könyvvizelés, mivel ha a tulajdonosok úgy döntenek, hogy a társaság euróban vezeti könyveit, úgy a cégnek csak az áttérést követő ötödik évben nyílik lehetősége arra, hogy a forintban való könyvvizelésre és beszámolóképzésre való visszatérésről döntsenek. Tegyük fel, hogy egy vállalkozás 2012-től euróban vezeti a könyveit, akkor 2016-ig kötelező számára az euróban történő könyvvizelés és beszámolóképzés és csak 2017-ben nyílik lehetősége arra, hogy visszatérjen a forint alapú könyvelésre.

¹¹ Jelenleg az Európai Unió következő 17 tagállama használja az eurót törvényes fizetőeszközü: Ausztria, Belgium, Ciprus, Észtország, Franciaország, Finnország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Szlovákia, Szlovénia.

Mint dolgozatom elején említettem, 2011-ben, szakdolgozat keretében megvizsgáltam egy mezőgazdasági termék és élelmiszer nagykereskedelemet, illetve mezőgazdasági és élelmiszeripari termék exportot végző korlátolt felelősségű társaságot (ILKOTRADE Kereskedelmi Kft.), hogy érdemes-e devizanemváltást végrehajtania. A vállalatnak nem csak forintban, hanem román lejben és euróban is keletkeznek bevételei, költségei és ráfordításai.

A vállalat pénzügyi eszközeinek és kötelezettségeinek, illetve bevételeinek, költségeinek, ráfordításainak 2010. évi tény és 2011. évi becsült forgalmi és állományi adatainak vizsgálata alapján megállapítottam, hogy az ILKOTRADE Kft.-nek érdemes lenne megfontolnia, hogy áttérjen az euró alapú könyvvizetésre és beszámolóképzésre. (A számítások az 1., 2. és 3. mellékletben láthatóak.)

Azonban felhívtam a Kft. ügyvezető igazgatójának a figyelmét arra, hogy a pénznemváltás csak abban az esetben jelentene megoldást az árfolyamkockázat kezelésére, ha a vállalat továbbra is fenn tudná tartani, illetve bővítené az euróban felmerülő forgalmát, mivel ha a forgalom jelentős része forintban és román lejben merülne fel, továbbra is nagy árfolyamnyereség és –veszteség jelentkezne.

Az ügyvezető igazgató úr, habár fontolóra vette a devizanemváltást, végül úgy döntött, hogy nem térnek át euró alapú könyvvizetésre és beszámolóképzésre. Ennek az volt az oka, hogy az öt éves eurós könyvvizetési kötelezettség (ha az ILKOTRADE Kft. a 2012. üzleti évtől euróban vezetné könyveit, akkor 2016-ig kötelező lenne abban a devizanemben könyvelni) áttérés esetén akár rémálommá is válhat, ha a társaság üzleti környezete megváltozik, ami érthető is, hiszen a mai világban egy vállalkozónak már a következő évet is nehéz megterveznie.

Az eurótól eltérő funkcionális pénznemben történő könyvvizetésnek és beszámolóképzésnek az eurós könyvvizetéshez hasonló előnyei vannak. Az eurótól eltérő devizás könyvvizetés hátrányáról már szó volt korábban (lásd 2.2.1.3. fejezet), miszerint ha a vállalat nem érte el a 25%-os arányt, forintban kell újrakönyvelnie az egész évet.

A devizában történő könyvvizetés további hátrányait/nehézségeit maga az áttérés megvalósítása jelenti, ugyanis a pénznemváltás jogi, számviteli, adózási, információtechnológiai és adminisztratív lépéseket igényel.

Tehát mielőtt egy vállalat tulajdonosai döntenének az áttérésről, alaposan körbe kell járni, hogy milyen következményei lesznek, ha forinttól eltérő deviza alapú könyvvizetésre és beszámolóképzésre szeretne váltani a társaság.

Véleményem szerint azonban a devizás könyvvezetés és beszámolókészítés egy fajta stratégia is lehet a vállalatok kezében. Gondoljunk csak bele, a vállalat egyik célja a költségek minimalizálása, amibe beletartozik a legális „adóelkerülés”, adócsökkentés is.

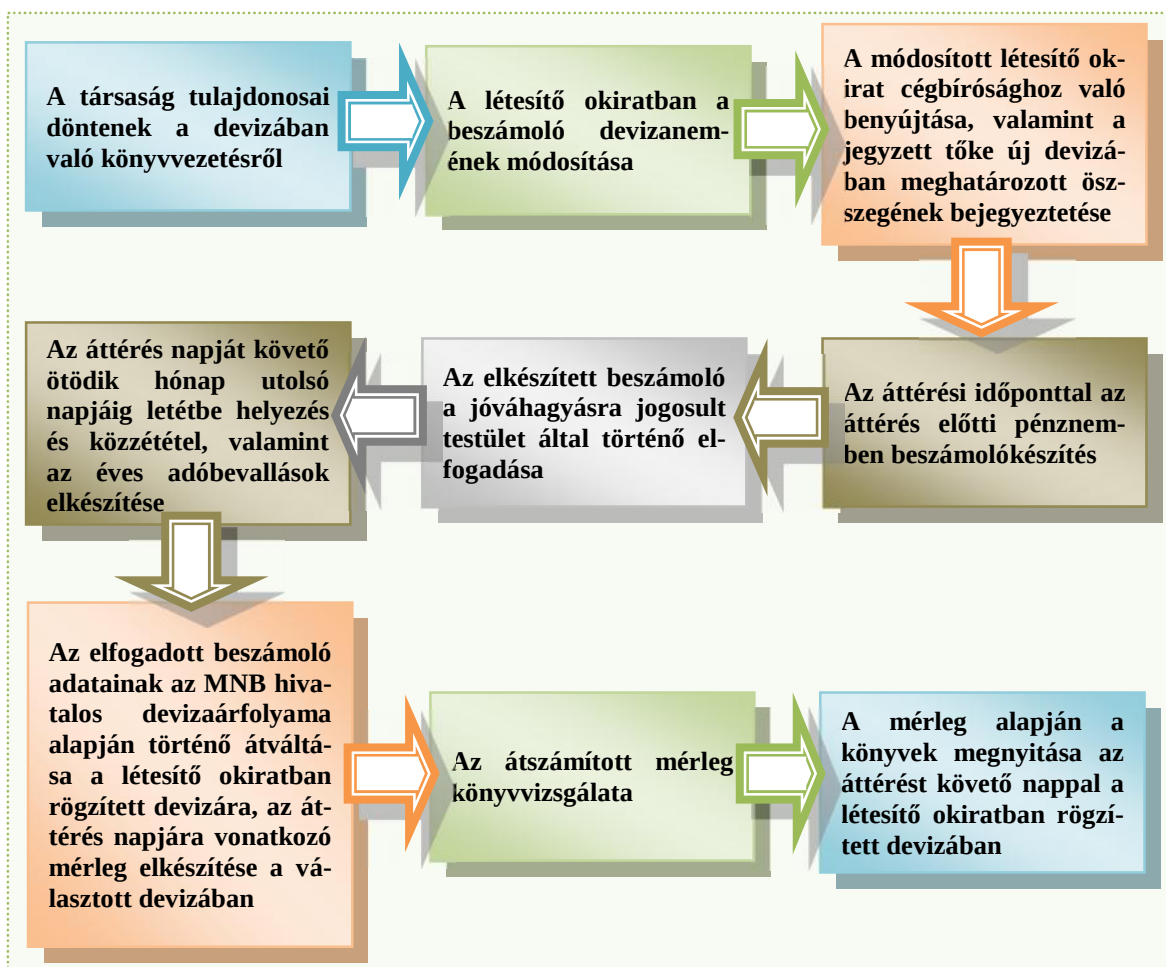
Ha például egy társaság 2012-ben fontolóra vette a pénznemváltást, akkor az lenne számára az ideális, hogyha az év végi a Magyar Nemzeti Bank által hivatalosan közzétett devizaárfolyam, amelyre a gazdálkodó át szeretne térni, minél alacsonyabb lenne, mivel így például a készletek értéke is „magasabb” lenne devizára átszámítva. Ezáltal az áttérés utáni évben, amikor értékesítik a készleteket az áttérés előtti évhez hasonló áron, tulajdonképpen olyan, mintha csökkent volna a vállalat által alkalmazott árrés, mintha a költségek „megugrottak” volna. Ennek következtében nem csak a vállalat eredményessége csökken, hanem például a társasági adónak és a helyi iparűzési adónak az adóalapja is, holtott nem arról van szó, hogy a társaság rosszul gazdálkodik, csupán nem mindegy, hogy az áttérés napján, hogyan alakul az MNB hivatalos devizaárfolyama.

Az ilyesféle stratégiai megfontolás főleg a több millió/milliárd forintos árbevételű cégeknél fordul elő. Az elgondolással csak az a baj, hogy Magyarországon manapság kiszámíthatatlan, hogy az üzleti év végén milyen árfolyam várható.

Persze nem csak az áttérés után juthatnak adóelőnyhöz (vagy az árfolyamváltozások kedvezőtlen változása miatt „adóhátrányhoz”) a társaságok. Gondoljunk például az áfára. Ha a felek az adó alapját külföldi pénznemben fejezték ki, akkor főszabályként a teljesítés napján érvényes (pénzváltási engedéllyel rendelkező hitelintézet adott devizára vonatkozó eladási vagy az adóhatósághoz történő előzetes bejelentés alapján az MNB által hivatalosan közzétett) árfolyamon kell átszámítani forintra. Fizetendő áfánál az a jó, ha a forint minél erősebb, mert akkor az áfa adóalapja is alacsonyabb lesz, levonható áfa esetében pedig a minél magasabb árfolyam (a gyenge forint) a kedvező.

4. A PÉNZNEMVÁLTÁS SORÁN FELMERÜLŐ FELADATOK

A devizaáttérés megvalósításának folyamatát az 4. számú ábra mutatja be röviden.



4. ábra: A devizanemváltás menete

Forrás: Saját szerkesztés

4.1. A PÉNZNEMVÁLTÁSRÓL VALÓ DÖNTÉS ÉS AZ ÁTTÉRÉSEL KAPCSOLATOSAN FELMERÜLŐ FELADATOK

A devizaáttérésről történő döntés előtt a társaságoknak át kell gondolniuk, hogy a forinttól eltérő devizanemben való könyvvezetés és beszámolóképzés milyen előnyöket és hátrányokat jelentene a vállalatuk életében, illetve ennek következtében milyen kockázatok (adózási, árfolyam stb.) merülnének fel az üzletmenet során. A döntést különböző gazdaságossági számításokkal támasztják alá, illetve funkcionális pénznemben történő könyvelésre való áttérés előtt a vizsgálat tárgyát képezi az áttérés feltételeinek a teljesülése is.

Miután a társaság tulajdonosai meghozták a döntést a devizanemváltásról, írásban határozniuk kell a könyvvezetés pénznemének megváltoztatásáról és a vállalkozás létesítő

okiratának módosításáról. A létesítő okiratban nem csak a könyvvezetés devizanemét kell rögzíteni, hanem a jegyzett tőke összegét is bele kell foglalni az új pénznemben kifejezve.

A devizaáttérést megelőzően szükséges a számviteli politika, illetve az annak keretében elkészítendő szabályzatok módosítása is, amelyet az üzleti év első napját megelőzően kell írásban rögzíteni. A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 14.§-ának (4) bekezdése értelmében a számviteli politika keretében írásban rögzíteni kell – többek között – azokat a gazdálkodóra jellemző szabályokat, előírásokat, módszereket, amelyekkel meghatározza, hogy mit tekint a számviteli elszámolás, az értékelés szempontjából lényegesnek, jelentősnek, illetve nem lényegesnek, nem jelentősnek. Emellett meghatározza azt is, hogy a törvényben biztosított választási, minősítési lehetőségek közül melyeket, milyen feltételek fennállása esetén alkalmaz, az alkalmazott gyakorlatot milyen okok miatt kell megváltoztatni.

A számviteli politikát a devizanemváltás miatt több pontban is módosítani kell, például:

- az egyösszegű értékcsökkenési leírás értékhatára devizában a 100 ezer Ft egyedi beszerzési, előállítási érték alatti vagyoni értékű jogok, szellemi termékek, tárgyi eszközök esetén;
- a könyvvezetés devizanemétől eltérő pénzügyi eszközök, értékpapírok, követelések, pénzeszközök és kötelezettségek bekerülési, illetve mérlegfordulónapi értékének meghatározásához szükséges devizaárfolyam választása;
- a pénzkészletcsökkenésének értékét a tényleges bekerülés árfolyamán, a FIFO módszerrel vagy az átlagárfolyam alkalmazásával számítja ki a gazdálkodó a forint vagy egyéb devizás bankszámla, illetve forintpénztár vagy más valutapénztár esetében;
- értékvesztés elszámolásánál devizában kifejezve, mi számít jelentősnek;
- lényeges összegű hiba nagysága devizában;
- jelentős összegű hiba nagysága devizában;
- eurótól eltérő devizanemben való könyvvezetés esetén rögzíteni kell a pénzügyi eszközöknél és a pénzügyi kötelezettségeknél, illetve az összes bevétel, költség, ráfordítás esetében a feltétel teljesülésének vizsgálatához használt módszert, miszerint a vállalkozó a forgalmi vagy állományi adatok vizsgálatából állapítja meg,

hogy a számviteli törvény 20.§ (5) bekezdésében megszabott határértéknek megfelelő-e.

A vállalatnak a választott devizában kikalkulált jegyzett tőke adattal kell a cégbíróságnál a létesítő okirat módosítását kezdeményezni. Főszabályként a gazdálkodónak a jegyzett tőkéjét forintban kell megállapítania, és ezt a cégjegyzék így tartja nyilván. Kivételt a 2006. évi V. törvény 24.§-ának (3) bekezdése fogalmaz meg: a számviteli törvény felhatalmazása alapján devizakönyvvizetést alkalmazó társaság a jegyzett tőkéjét devizában határozhatja meg.¹² Pénznemváltás esetén a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 18.§-ának (4) bekezdése értelmében a létesítő okirat módosítását a módosítást követő 30 napon belül be kell jelenteni a Cégbíróságon. A cégbírószági döntésről a változás bejegyzése kapcsán a társaságnak cégbírószági végzéssel szükséges rendelkeznie.

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 145.§-ának (3) bekezdésében előírtak alapján a létesítő okirat módosításában szereplő áttérési időponttal (mint mérlegfordulónappal) a számviteli törvény előírásainak megfelelő éves beszámolót, egyszerűsített éves beszámolót kell készíteni az áttérés előtti pénznemben.

Ezután a 2000. évi C. törvény 145.§-ának (4) bekezdése szerint az elkészített beszámolót az áttérés napját követő ötödik hónap utolsó napjáig letétbe kell helyezni és közzé kell tenni. (Ez az időszak 2011. december 31-ig csak 90 napos volt.) Letétbe helyezni a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott éves beszámolót, egyszerűsített éves beszámolót, kötelező könyvvizsgálat esetén a könyvvizsgálói záradékot vagy a záradék megtagadásának elutasítását is tartalmazó független könyvvizsgálói jelentéssel együtt, valamint az adózott eredmény felhasználására vonatkozó határozatot kell.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvényben foglaltak alapján a számviteli törvényben meghatározottak szerint a mérlegben megadott adatoknál forintról devizára, devizáról más devizanemre, illetve devizáról forintra áttérő vállalkozó az adóévben megfizetett adóelőleg és az áttérés napjáig számított tényleges társasági adó különbözetét az át-

¹² Ezt a lehetőséget a Ctv. mellékletében szereplő, az egyszerűsített cégeljárás alkalmazásához szükséges szerződésminták nem követik. A mintákban a társaság jegyzett, illetve törzstőkéjét (alaptőkéjét) csak forintban lehet meghatározni. Így amennyiben egy társaság könyvvizetésének pénzneme forinttól eltérő deviza, az alapítás nem lehetséges szerződésminta alkalmazásával, amely tehát ezeket a társaságokat kizárja az egyszerűsített cégeljárásból.

térésről benyújtott adóbevallással egyidejűleg fizeti meg, illetve ettől az időponttól kezdődően igényelheti vissza.

A 2000. évi C. törvény 145.§-ának (5) bekezdése szerint a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott, az áttérési időponttal készített beszámoló mérlegében szereplő adatokat a számvitel törvény előírásainak (Sztv. 146-149. §-ainak) megfelelően kell forintról devizára, devizáról forintra, illetve devizáról más devizára átszámítani. Az átszámítás alapján az áttérés napjára vonatkozóan külön mérleget kell készíteni a létesítő okiratban rögzített devizában (vagy forintos könyvvizsgálatra való áttérés esetén forintban), amelyet egy független könyvvizsgálónak hitelesítenie kell. Az áttérés napját követő nappal, a létesítő okiratban rögzített devizában (vagy forintban) a külön mérleg alapján kell megnyitni a könyveket.

Az átszámítást az analitikus nyilvántartások adatai alapján kell elvégezni. Fontos, hogy a folyószámlákat egyedileg kell kezelni, a nyitást a vevőkön és a szállítókon belül külön-külön kell végrehajtani az egyes partnerekre vonatkozóan.

A devizás nyitást követően a szintetikának, azaz a főkönyvnek és az analitikának egyeznie kell. Az áttérést követően az új devizanemben kell folytatni a nyilvántartást.

Természetesen továbbra is lesznek olyan tételek a vállalkozónál, amelyeket a választott deviza mellett forintban is szükséges nyilvántartani az analitikában. Ilyenek például:

- a forintos bankszámla,
- a forintpénztár,
- a bérek és kapcsolódó adók,
- minden egyéb adójellegű tétel,
- a forintos vevőkövetelések,
- a forintos szállótói számlák.

4.2. A MÉRLEG ÉS AZ ANALITIKÁK ADATAINAK ÁTSZÁMOLÁSA DEVIZÁRA

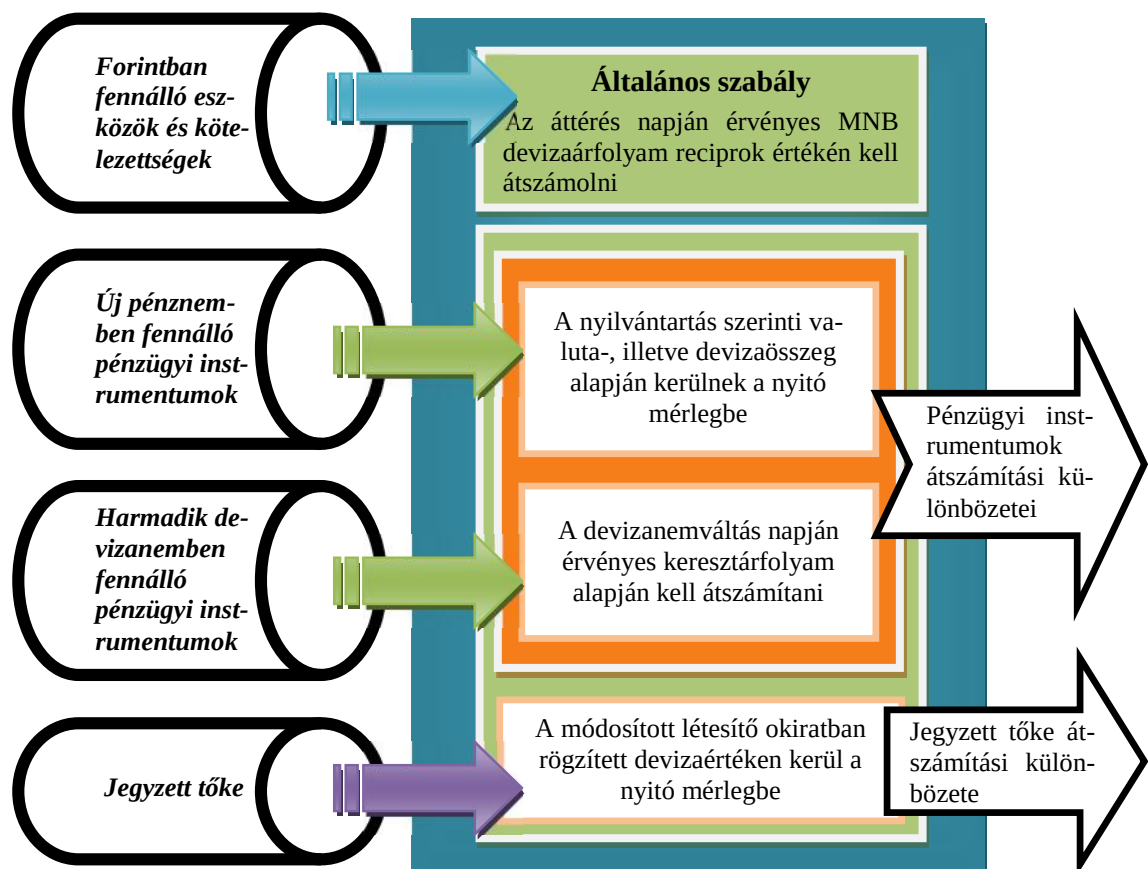
A pénznemváltás folyamata az előző alfejezetben már bemutatásra került, de szükséges, hogy áttekintsük az átszámítás szabályait is. Dolgozatomban csak a forintról devizára történő áttérés átszámítási szabályait (lásd. 5. ábra) ismertetném.

A devizanemváltással kapcsolatos átszámításokkal összefüggésben kétlépcsős a szabályozás. A számviteli törvényben az első szinten szabályozásra került az eszközök és források átszámításának módszere, a második szinten pedig az átszámításnál keletkezett különbözetek kezelése.

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 146.§-ának (1) bekezdése értelmében a forintban elkészített beszámoló mérlegének valamennyi tételét a pénznemváltás napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyam reciprok értékén kell (a Sztv. 146.§-ának (2)-(6) bekezdésében foglaltak kivételével) a létesítő okiratban rögzített devizára átszámítani.

Kivételt jelentenek a főszabály alól és ebből következően eltérő módon kerülnek átszámításra a következők:

- a létesítő okiratban rögzített pénznemben fennálló követelések, valuta-, devizakészletek és kötelezettségek,
- a létesítő okiratban rögzítettől eltérő pénznemben fennálló követelések, valuta-, devizakészletek és kötelezettségek,
- a jegyzett tőke, ha a cégbíróságon forintban bejegyzett tőkének az MNB által közzétett, hivatalos devizaárfolyam reciprok értékével átszámított értéke eltér a módosított létesítő okiratban devizában meghatározott és a cégbíróságon devizában bejegyzett jegyzett tőke devizaértékétől.



5. ábra: Az átszámítás szabályai forintról devizára való áttérés esetén

Forrás: Saját szerkesztés

Az új devizanemben nyilvántartott eszközök és források a nyilvántartás szerinti deviza összegben kerülnek az új mérlegbe. Ebben az esetben keletkezik egy átszámítási különbség, amit rendezni kell.

Eszközök esetében, ha:

- az analitikus érték nagyobb a számított összegnél, úgy a különbség pozitív,
- az analitikus érték kisebb a számított összegnél, úgy a különbség negatív.

Forrás számlák esetén, ha

- az analitikus érték nagyobb a számított összegnél, akkor a különbség negatív lesz,
- az analitikus érték kisebb lenne a számított összegnél, akkor a különbség pozitív.

A régi és az új devizanemtől eltérő, harmadik devizanemben nyilvántartott eszközök és források esetén az áttérés napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közétett hivatalos devizaárfolyamaiból számított keresztárfolyamon¹³ kell az adott mérlegtételeket az új pénznemre átszámítani. Az így kapott értékek, illetve az eszközök és források forintos könyv szerinti értékeiből kiinduló számítások közötti különbségeket szintén rendezni szükséges, melyek előjelét a fentebb leírt módon kell megállapítani.

A pénznemváltásnál fontos, hogy az eszközök és források átszámítása analitikus szinten történjen, mert például a készleteknél csak így biztosítható, hogy a korábban alkalmazott, a számviteli politikában rögzített nyilvántartás (tényleges, vagy FIFO vagy átlagár) fenntartható legyen.

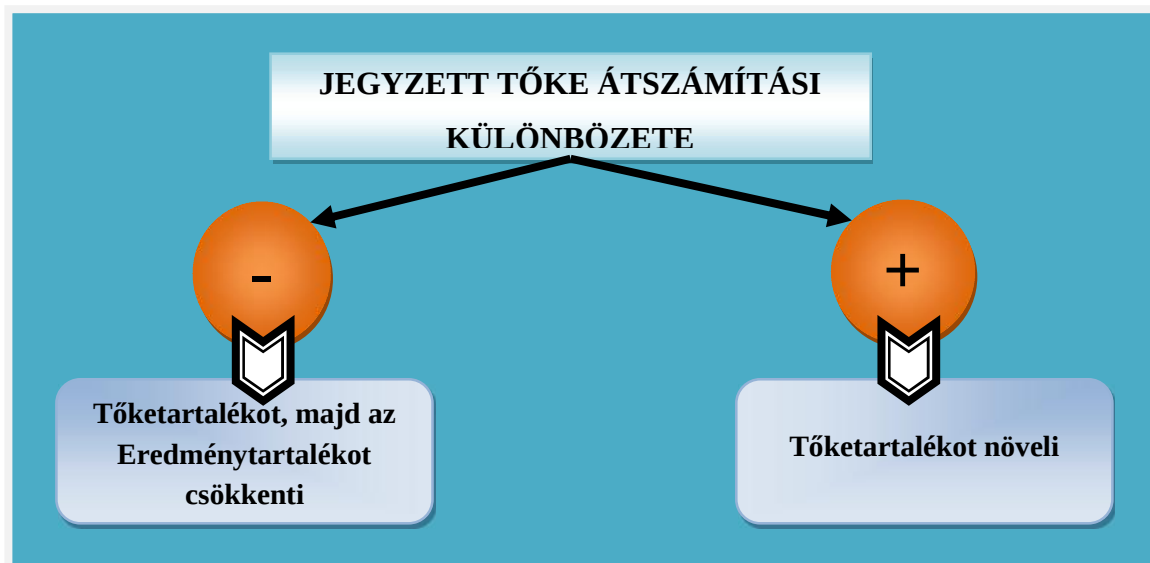
Gondot okozhat az áttérés során például a devizában felmerülő költségek aktív és a devizában jelentkező bevételek passzív időbeli elhatárolásának átszámítása. Ha ezek forintban merülnének fel, akkor a kezelésükkel nem lenne probléma. Itt a gondot azt jelenti, hogy a devizában felmerült összegeket a társaság a teljesítés napján átszámított forintértéken vette a nyilvántartásba. Így az üzleti év végén, az elhatárolás számításakor eltérő eredményt kap, ha tévesen a már könyvelt forintértékeket időarányosítja, mintha az eredeti devizás összegeket bontaná meg időarányosan és a következő üzleti évre eső részeket a mérlefordulónapi árfolyamon számítaná át forintra. Azok a cégek, amelyek a tárgyév során forintra átszámított és könyvelt összeget bontják meg időarányosan és határolják el, pénznemváltás után az elhatárolás számlákon soha ki nem futó egyenlegeket tapasztalhat-

¹³ keresztárfolyam: a Magyar Nemzeti Bank által közzétett – az érintett két devizára az adott napon érvényes – hivatalos devizaárfolyamokból számított árfolyam (az érintett két deviza egymáshoz viszonyított aránya). [Szvt. 3.§ (8) bekezdés 20. pont]

nak. Viszont ha a nyilvántartás mindig a devizában felmerülő időarányosan helyes értékeket kezel és azokat a mérlegfordulónapi árfolyamon forintosítja, akkor ez a probléma nem is fog felmerülni és az elhatárolás számlák egyenlege a devizanemváltás után is nulla lesz.

Egy másik esemény, amely furcsa lehet, az a devizakészlettel nem fedezett beruházási hitel nem realizált árfolyamveszteségének elhatárolása, annak fedezetére képzett céltartalék, a hozzá kapcsolódó lekötött tartalék. Ezt a társaság addig tartja nyilván, amíg a hitel vagy az eszköz a könyveiben szerepel. Így például euróra történő áttérés után elég furcsán néz ki az euróban elkészített beszámolóban az eurós hitel euró-forint árfolyamkülönbsége. Ugyan kissé értelmetlennek tűnik, de ettől még számvitelileg helyesnek számít. (Tóth et al., 2011)

A jegyzett tőke devizás értékének meghatározásakor az áttéréskor a napi MNB árfolyam reciprok értékével kell számolni, vagy ha a tulajdonosok a jegyzett tőkét devizában fizették meg, a társaság kérelmezheti, hogy az újonnan bejegyzésre kerülő jegyzett tőke összege a ténylegesen befizetett összegben kerüljön bejegyzésre.



6. ábra: A Jegyzett tőke átszámításából eredő különbszet elszámolása

Forrás: Saját szerkesztés

A létesítő okiratban a jegyzett tőke értékének meghatározása egy kalkulált árfolyam használatával történik, mivel ezt az értéket még a fordulónapi árfolyam tényleges ismerete nélkül szükséges megbecsülni. Ebből eredően a fordulónapi átszámításkor árfolyamkülönbszet keletkezhet a jegyzett tőke konvertálása során (lásd 6. ábra). Amennyiben a jegyzett tőke „általános” átszámítási szabályok alapján meghatározott értéke:

- alacsonyabb, mint a cégbíróságon az új devizanemben bejegyzett tőke új devizanem szerinti összege, akkor a különbözettel a tőketartalék pozitív összegéig a tőketartalékot, azt meghaladóan az eredménytartalékot kell csökkenteni,
- ellenkező esetben pedig a különbözettel a tőketartalékot kell növelni (Sztv. 149.§ (2)-(4) bekezdés).

Nagyon fontos, hogy az új, illetve harmadik devizanemben fennálló pénzügyi instrumentumok átszámítása során keletkezett, valamint a jegyzett tőke átszámításánál keletkezett átszámítási különbözeteket külön kezeljék.¹⁴

A pénzügyi instrumentumok átszámítási különbözeteit össze kell vonni. Ha az összevont átszámítási különbözetük nyereség jellegű, akkor azzal az összeggel a tőketartalékot kell növelni, ha pedig veszteség jellegű az összevont átszámítási különbözet, akkor az eredménytartalékot kell csökkenteni (Sztv. 149.§ (1) bekezdés).

A leírtak alapján látható, hogy a pénznemváltás inkább munkaigényes, mint költséges (bár a belső munkaráfordítás költsége, az IT költségek és esetlegesen a szakértői díjak sem elhanyagolhatóak). Az igazi nehézségek azonban nem az áttérés során jelentkeznek, hanem a devizás könyvvezetés és beszámolókészítés folyamán, valamint az adóbevallások készítésekor fordulnak elő, melyet az 5. fejezetben fejtek ki bővebben.

¹⁴ Az 1996. évi LXXXI. törvény az áttéréshez kapcsolódóan társasági adóalap-korrektíót fogalmaz meg. A törvény 7.§ (1) bekezdésének p) pontja alapján az adózás előtti eredményt csökkenteni kell a forintról devizára, devizáról forintra, vagy devizáról más devizára való áttérés következtében az eredménytartalék csökkentéseként elszámolt átszámítási különbözetek összegével az áttérést követő adóévben. A törvény 8.§ (1) bekezdésének o) pontja alapján az adózás előtti eredményt növeli a forintról devizára, devizáról forintra, vagy devizáról más devizára való áttérés során a tőketartalék növeléseként elszámolt átszámítási különbözetek összege az áttérést követő adóévben, azaz abban az évben, amelyről első ízben készíti el a beszámolót az adózó az új devizában.

5. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS SORÁN FELMERÜLŐ KÉRDÉSEK, NEHÉZSÉGEK

5.1. A MEGFELELŐ KÖNYVELŐPROGRAM KIVÁLASZTÁSA, AZ INFORMATIKAI RENDSZER FELKÉSZÜLTSGE

A gazdálkodónak ki kell választania a devizás könyvvezetéshez és beszámolóképzéshez, valamint a vállalat „pénztárcájához” leginkább illő könyvelőprogramot. A kiválasztásánál a következő szempontokat célszerű figyelembe venni:

- A reciprokárfolyam miatt nagy törtekkel kell dolgozni, ezért a választott könyvelőprogramnak az árfolyamot több tizedes jegyig is tudnia kell kezelni.
- A használt könyvelőprogramnak nem szabad le-, illetve felkerekítenie az értékadatok egész számra, mert az a valóságnak nem felelne meg, illetve nagy eltéréseket okozhatna. Például eurós könyvvezetés esetén az 1 és 2 eurós címletek mellett léteznek 1, 2, 5, 10, 20 és 50 centes érmék is. Ugyanez a helyzet a dollár alapú könyvelés esetén, hiszen nem csak 1 dollár címletű érme létezik, hanem 1, 5, 10, 25 és 50 centes érmék is. (Pál et al., 2010)

Érdemes lehet továbbá olyan könyvelő szoftvert választani, amely az adókat forintban is és a létesítő okiratban rögzített devizában is lekönyveli, hiszen arra is gondolni kell, hogy például az áfabevalláshoz is forintban kellenek majd az adatok.

Amennyiben a társaság a forinttól, illetve a létesítő okiratban választott devizától eltérő devizás tétellel is rendelkezik, akkor ennek a harmadik devizának az analitikus kezelésére szintén megoldást szükséges találni a használt rendszerben.

Nagyon fontos, hogy az informatikai rendszer is fel legyen készítve több pénznem egyidejű kezelésére. A vállalat könyvelése és számlázása mellett azok a gépek is érintettek, amelyek pénzügyi információkat dolgoznak fel, mint pl. a pénztárgépek.

5.2. A KÖNYVVITELI SZOLGÁLTATÁST VÉGZŐK SZAKÉRTELME

Forint alapú könyvvezetésről devizás könyvelésre való áttérés esetén szükségessé válik a könyvviteli szolgáltatást végzők továbbképzése, hiszen bele kell tanulniuk az eddigiekhez képest fordított átszámítási szabályokba, a devizás könyvvezetés gondolkodásmódjába, az adózási előírások betartásának egyeztetésébe.

Véleményem szerint nem csak devizanemváltásnál lenne szükséges a könyvelők továbbképzése. Minden évben javasolnám a vállalatoknál a szakmai továbbképzésüket (mint ahogy a számviteli törvény 152.§-ának (1) bekezdése a mérlegképes könyvelőket kötelezi a továbbképzésre), hogy a megszerzett ismereteket naprakészen tartsák, fejlesszék és a változásokból eredő követelményekkel összhangba tudják hozni.

5.3. FORINT ALAPÚ ÉS DEVIZÁS BETÉTSZÁMLÁK FENNTARTÁSA

Egyszerre deviza betétszámlát és forint alapú elszámolási betétszámlát (adókötelezettségek teljesítése, bérfizetés stb. érdekében) is szükséges lehet fenntartani, amelynek bankköltségei megterhelőek lehetnek a vállalkozó számára. Ha csak deviza betétszámlát tartana fenn a vállalat, mivel forintra is szüksége van a vállalkozásnak, jelentős összegű konvertálási költségek merülhetnének fel. Így érdemes utána járni, hogy hol éri meg bankolnia a vállalatnak, melyik bank milyen számlacsomag-konstrukciót ajánl.

5.4. FORINT ALAPÚ ELSZÁMOLÁSOK VS. KÖNYVVEZETÉS DEVIZÁBAN

Devizás könyvvezetés esetén sem kerülhetők el teljesen a forint alapú elszámolások, amelyeknek természetesen devizában kell megjeleníteniük a könyvekben:

- az adókat forintban kell megállapítani, megfizetni és bevallani, s ez minden adónemben részletes analitikát igényel;
- a munkabérek és annak járulékait szintén forintban kell fizetni;
- a számlák egy része is a hazai pénznemben merül fel.

5.4.1. A bérek és a személyi jellegű egyéb kifizetések könyvekben történő rögzítése és pénzügyi rendezése

A munkabéreket forintban kell kifizetni, mivel a 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről nem teszi lehetővé, hogy forinttól eltérő pénznemben állapítsák meg Magyarországon a munkabért. Ez a szabályozás igaz a tagi jövedelem, a személyes közreműködés ellenértékének a meghatározására és kifizetésére is. A Munka Törvénykönyve 154.§-ának (1) bekezdése csak egyetlen kivételt fogalmaz meg, miszerint külföldön történő munkavégzés esetén a munkáltató devizában is megállapíthatja is kifizetheti a munkabért.

A hónap végén a gazdálkodók a munkabéreket kötelesek számfejtetni és a bruttó bér, valamint a személyi jellegű egyéb kifizetések (például munkába járással kapcsolatos költség térítés, betegszabadság díjazása) költségként történő elszámolásának napján érvényes, a számviteli politikában választott árfolyamon lekönyvelni. Majd a tárgyhót követően a törvényben előírtak alapján a társaságok kötelesek a munkabért és a személyi jellegű

egyéb kifizetéseket forintban kifizetni és ezeket a tételeket a teljesítés napi árfolyamon (forintszámlán meglévő forint átlagárfolyamán vagy FIFO módszer szerint számított értéken) megjeleníteni a könyvekben. Ennek következtében, a nettó munkabér és a személyi jellegű egyéb kifizetések pénzügyi rendezésekor árfolyam-különbözet keletkezhet. Ha a forint (forint alapú elszámolási betétszámla) készletcsökkenésének elszámolási (átlagáron vagy FIFO módszer szerint számított) értéke a munkabér és a személyi jellegű egyéb kifizetések pénzügyi rendezésének napján alacsonyabb, mint az elszámolásuk napján érvényes választott árfolyam, akkor a vállalatnak realizált árfolyamveszteséget is el kell számolnia a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között (Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség) a jövedelem-elszámolási számlával szemben. Ha pedig magasabb, akkor realizált árfolyamnyereséget szükséges könyvelni a pénzügyi műveletek egyéb bevételei között (Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség) a jövedelem-elszámolási számlával szemben.

Más a helyzet azonban akkor, ha a munkavállaló (a Munka Törvénykönyve rendelkezésétől eltérően) a forintban meghatározott nettó munkabérét valutában kívánja felvenni, vagy devizában kívánja bankszámlájára átutaltatni. Ilyen esetben olyan összegű valutát lehet kifizetni, illetve olyan összegű devizát lehet átutalni, amennyi valutát, devizát a nettó forintmunkabér összegéből a szabadpiacon meg lehet vásárolni a kifizetés, az átutalás időpontjában. A kifizetésre kerülő valuta, vagy az átutalásra kerülő deviza összegének meghatározásakor tehát a forintban meghatározott nettó munkabért el kell osztani az adott valuta, deviza kifizetéskori, átutaláskori eladási árfolyamával, és a kapott összeg az, amit ki lehet fizetni, át lehet utalni. Az átszámításnál alkalmazandó valuta-, devizaeladási árfolyam független attól, hogy a társaságnak van-e valutapénztára vagy devizaszámlája, és azon milyen árfolyamon mutatja ki a meglévő valutát, devizát.

Ha például a nettó munkabért a társaság euróban fizeti ki, akkor euró számláról történő átutaláskor az átutalandó eurót a társaság euró számláját vezető pénzügyintézetnek az átutaláskori napi eladási árfolyama alapján kell meghatározni. Az euró számla (ha a vállalat nem euróban könyvel) tényleges (átlagáron vagy FIFO módszer szerint számított) árfolyama és a számításhoz figyelembe veendő eladási árfolyam közötti különbséget árfolyamnyereséggént, illetve árfolyamveszteséggént kell elszámolni. A nettó forintmunkabér készpénzben történő kifizetésekor hasonlóan (a kifizetéskori eladási árfolyammal) kell

meghatározni a kifizetendő euró összegét. Ilyenkor az euró-valutaszámlán lesz árfolyam-különbözet (ha nem euró alapú a könyvvizetés).

A munkavállaló külföldön történő munkavégzése esetén nincs különösebb problémája a munkáltatónak, hiszen (legálisan) devizában is megállapíthatja és kifizetheti a munkabért, így nem keletkezik árfolyam-különbözet a munkabér elszámolásakor és kifizetésekor. Ez persze csak akkor igaz, ha a munkabér abban a devizában kerül kifizetésre, amely a létesítő okiratban a könyvvizetés és beszámolókészítés devizanemeként van rögzítve.

Fontos megemlíteni, hogy a vállalkozások fedezeti ügyleteket is köthetnek a munkabérekre és azok járulékaire. Így elkerülhetőek az árfolyam-különbözetek.

5.4.2. A személyi jövedelemadó és a munkabér járulékai

A személyi jövedelemadót, a gazdálkodót terhelő szociális hozzájárulási adót, szakképzési hozzájárulást, illetve a biztosítottat terhelő járulékokat a forintban meghatározott bruttó munkabér figyelembevételével kell megállapítani a törvényekben előírtak szerint, továbbá forintban kell bevallani és kifizetni ezeket, de könyvelni természetesen devizában kell az elszámolási időszak utolsó napján érvényes választott forintárfolyammal. Árfolyam-különbözet keletkezhet az SZJA, a szociális hozzájárulási adó, a szakképzési hozzájárulás és a munkabér után fizetendő járulékok pénzügyi rendezésekor.

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény 5.§-ának (1) bekezdése értelmében a jövedelem megállapítása során a bevételt és a költséget forintban kell meghatározni. A Szja. törvény 5.§-ának (7) bekezdése alapján a külföldi pénznemben keletkezett bevételt (devizában meghatározott munkabért, megbízási díjat stb.), felmerült kiadást, valamint bármely bizonylaton külföldi pénznemben megadott, az adó mértékének meghatározásához felhasznált adatot a törvény 6. §-ának rendelkezései figyelembevételével a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamának, olyan külföldi pénznem esetében, amely nem szerepel az MNB hivatalos devizaárfolyam-lapján, az MNB által közzétett, euróban megadott árfolyam alapulvételével kell forintra átszámítani.

A törvény 6.§-ának (1) bekezdése értelmében a külföldi pénznemről történő átszámításhoz bevétel esetében a bevételszerzés időpontjában, kiadás esetében a teljesítés időpontjában érvényes árfolyamot kell alkalmazni.

Az SZJA tv. 6.§-ának (4) bekezdése ezektől eltérően rendelkezik. A külföldi pénznemben keletkezett bevétel és teljesített kiadás esetén, ha a bevétel adóelőleg-levonásra kötelezett kifizetőtől származik (ide kell érteni az adóelőleget megállapító munkáltatót is),

a kifizető az adóelőleg megállapításához a bevétel (például a munkabér), illetve a kiadás forintra történő átszámítására a bevétel megszerzése napját megelőző hónap, illetve a kiadás teljesítésének napját megelőző hónap 15. napján érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamot alkalmazza. Olyan külföldi pénznem esetében, amely nem szerepel az MNB hivatalos devizaárfolyam-lapján, az MNB által közzétett, euróban megadott árfolyamot kell alkalmazni.

A külföldi pénznemben keletkezett munkabért tehát az MNB hivatalos, a megszerzés napját megelőző hónap 15. napján érvényes devizaárfolyamának alapulvételével kell átszámolni forintra, és az így megállapított jövedelem alapján kell kikalkulálni a személyi jövedelemadó, a szociális hozzájárulási adó, a szakképzési hozzájárulás és a különböző járulékok összegét forintban. Ezeket a forintösszegeket kell a hónap utolsó napján érvényes választott forintárfolyam alapján a létesítő okiratban rögzített devizára átszámítani, és a kapott összegeket kell lekönyvelni. Árfolyam-különbözet keletkezhet ezek pénzügyi teljesítésekor.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy külföldi kiküldetés esetén, azaz ha egy munkáltató a munkavállalóját egy másik állam területére munkavégzés céljából küldi ki, akkor a másik tagállamban történő munkavégzés ellenére a munkavállaló továbbra is a kiküldő állam (azaz Magyarország) jogszabályai szerint lesz biztosítva úgy, mintha továbbra is Magyarország területén dolgozna. Tehát annak ellenére, hogy a másik államban a munkabér után fizetni kell járulékokat, Magyarországon is kell fizetni.

Azonban a vállalatnak a Tao. törvény 28.§-ának (2) bekezdése alapján lehetősége van (a kettős adózás elkerülése érdekében) a társasági adóalapját úgy módosítani, hogy az ne tartalmazza a külföldön adóztatható jövedelmet, ha nemzetközi szerződés így rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a vállalatnak a törvény előírásai szerint ki kell kalkulálnia az összes külföldről származó jövedelmét, valamint az adóalapját. Ennek során a társaság az adóalapot úgy állapítja meg, hogy a külföldről származó jövedelméből levonja a külföldi jövedelem megszerzéséhez közvetlenül hozzárendelhető költségeket (mint például a munkavállalója után a másik államban fizetett járulékokat), valamint a közvetlenül hozzá nem rendelhető költségeknek a törvény 28. §-ának (4) bekezdése szerint kiszámított részét, figyelemmel az adózás előtti eredményt növelő és csökkentő tételekre is.

Ezek után nézzünk meg egy nagyon egyszerű példát a bér és annak járulékainak elszámolására, illetve pénzügyi rendezésére. Egy vállalat euróban vezeti könyveit. Szeptem-

ber végén a 10 dolgozója után 2.020.000 Ft bruttó bért, illetve az ezek után fizetendő járulékokat számfejtette. A vállalat a számviteli politikája alapján az MNB hivatalos devizaárfolyamát használja. Szeptember 28-án 283,71 HUF/EUR volt az MNB által közzétett árfolyam. A vállalkozás a pénzkészletcsökkenésének értékét FIFO módszer alkalmazásával számítja ki a forintos bankszámlája esetében.

2012. szeptember 28. A bruttó járandóságok számfejtése és könyvelése, illetve a dolgozók bérét terhelő levonások, valamint a vállalkozást terhelő járulékok elszámolása

T 5 Bérköltség – K 4 Jövedelemelszámolási számla

$$2.020.000 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 7.119,946424 \text{ EUR}$$

Munkavállalót terhelő 10% nyugdíjjárulék, 4% természetbeni egészségbiztosítási járulék, 3% pénzbeli egészségbiztosítási járulék

T 4 Jövedelemelszámolási számla – K 4 Társadalombiztosítási kötelezettség

$$2.020.000 \text{ HUF} \times 17\% / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 343.400 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 1.210,390892 \text{ EUR}$$

Munkavállalót terhelő munkaerő-piaci járulék 1,5%

T 4 Jövedelemelszámolási számla – K 4 Költségvetési befizetési kötelezettségek

$$2.020.000 \text{ HUF} \times 1,5\% / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 30.300 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 106,7991964 \text{ EUR}$$

SZJA-előleg levonása

T 4 Jövedelemelszámolási számla – K 4 SZJA elszámolása

$$2.020.000 \text{ HUF} \times 16\% / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 323.200 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 1.139,191428 \text{ EUR}$$

Munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adó

T 5 Bérjárulékok – K 4 Társadalombiztosítási kötelezettség

$$2.020.000 \text{ HUF} \times 27\% / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 545.400 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 1.922,385535 \text{ EUR}$$

Munkáltatót terhelő szakképzési hozzájárulás

T 5 Szakképzési hozzájárulás – K 4 Különféle egyéb kötelezettségek

$$2.020.000 \text{ HUF} \times 1,5\% / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 30.300 \text{ HUF} / 283,71 \text{ HUF/EUR} = 106,7991964 \text{ EUR}$$

2012. október 5. Bérfizetés elszámolása (feltételezzük, hogy a forint készletcsökkenése FIFO módszerrel 285 HUF/EUR)

T 4 Jövedelemelszámolási számla – K 3 Forint betétszámla

$$1.323.100 \text{ HUF} / 285 \text{ HUF/EUR} = 4.642,45614 \text{ EUR}$$

A forint készletcsökkenésének FIFO módszer szerint számított értéke a munkabér pénzügyi rendezésének napján > az elszámolása napján érvényes választott árfolyam → realizált árfolyamnyereséget is el kell számolnia a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között a jövedelemelszámolási számlával szemben

T 4 Jövedelemelszámolási számla – K 9 Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség

$$4.663,564908 \text{ EUR} - 4.642,45614 \text{ EUR} = 21,108768 \text{ EUR}$$

2012. október 11. Bérszámfejtéssel kapcsolatos további pénzügyi rendezések (feltételezzük, hogy a forint készletcsökkenése FIFO módszerrel 279 HUF/EUR)

T 4 Társadalombiztosítási kötelezettség - K 3 Forint betétszámla

$$(343.400 \text{ HUF} + 545.400 \text{ HUF}) / 279 \text{ HUF/EUR} = 3.185,663082 \text{ EUR}$$

T 8 Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség – K 4 Társadalombiztosítási kötelezettség

$$3.185,663082 \text{ EUR} - 1.210,390892 \text{ EUR} - 1.922,385535 \text{ EUR} = 52,886655 \text{ EUR}$$

T 4 Különféle egyéb kötelezettségek - K 3 Forint betétszámla

$$30.300 \text{ HUF} / 279 \text{ HUF/EUR} = 108,6021505 \text{ EUR}$$

T 8 Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség – K 4 Különféle egyéb kötelezettségek

$$108,6021505 \text{ EUR} - 106,7991964 \text{ EUR} = 1,8029541 \text{ EUR}$$

T 4 Költségvetési befizetési kötelezettségek teljesítése - K 3 Forint betétszámla

$$30.300 \text{ HUF} / 279 \text{ HUF/EUR} = 108,6021505 \text{ EUR}$$

T 8 Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség – K 4 Költségvetési befizetési kötelezettségek

$$108,6021505 \text{ EUR} - 106,7991964 \text{ EUR} = 1,8029541 \text{ EUR}$$

T 4 SZJA elszámolása - K 3 Forint betétszámla

$$323.200 \text{ HUF} / 279 \text{ HUF/EUR} = 1.158,422939 \text{ EUR}$$

T 8 Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség – K 4 SZJA elszámolása

$$1.158,422939 \text{ EUR} - 1.139,191428 \text{ EUR} = 19,231511 \text{ EUR}$$

5.4.3. A társasági adó bevallása és pénzügyi rendezése devizás könyvvizetés esetén

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 5.§-ának (8) bekezdése előírja a társasági adóbevallás magyar nyelven, forintban történő elkészítését.

A törvényben foglaltak alapján a beszámolót, könyvvizetést devizában készítő adózónak a társasági adóbevallás adatait az MNB hivatalos - az adóév utolsó napján érvényes - devizaárfolyamának alapulvételével kell átszámítania forintra. Olyan külföldi devizanem esetében, amelynek nincs a Magyar Nemzeti Bank által jegyzett árfolyama, a Magyar Nemzeti Bank által az adóév utolsó napjára vonatkozóan közzétett, euróban megadott árfolyamot kell a forintra történő átszámításkor figyelembe venni. Hasonlóan kell eljárni minden más esetben, ha az átszámításra a számviteli törvény előírása nem vonatkozik.

A törvény 6.§-ának (2) bekezdése értelmében a belföldi illetőségű adózónak és a külföldi vállalkozónak az adózás előtti eredményét a beszámoló, ha az adóévre vonatkozó beszámoló készítésére az adóévről készítendő bevallás határidejéig nem kötelezett, könyvviteli zárlat alapján kell megállapítania.

A társasági adóalap meghatározása során tehát a főkönyvi számlák, valamint az adóalapnál érintett analitikus nyilvántartások mérlegfordulónapi devizaérték adatait (az adózás előtti eredményt meghatározó könyvviteli nyilvántartások, továbbá az adóalap növelő, illetve csökkentő tételek devizaértékeit) kell az MNB hivatalos, mérlegfordulónapi devizaárfolyama alkalmazásával forintra átszámítani. Ez a feladat minden egyes adóév végén egy devizáról forintra történő áttéréshez hasonlít.

A törvény értelmezése alapján tehát az adóalap-módosító tételek forintban történő meghatározásához is ezt az átszámítást kell elvégezni. Ebből következőleg, ha egy adott adóalap-módosító tételt ténylegesen forintban számoltak el (például korábbi adóévek elhatárolt vesztesége), az adóalap korrigálásánál nem a tényleges forintösszegben kell figyelembe venni, hanem a forintösszeg létesítő okiratban rögzített devizában könyvelt összegének adóév végi MNB hivatalos devizaárfolyamán forintosított összegben, ami az árfolyam ingadozása esetén egy újabb dimenzióját jelenti a korrekciós tényezőknek. Csökkentő tételeknél az a jó, hogyha az adó év végén az MNB által közzétett árfolyam minél alacsonyabb, növelő tételeknél pedig, ha minél magasabb. (Tóth et al., 2011)

Kérdések merülhetnek fel az adóbevallás készítésekor az egyes adóalap-korrekciók figyelembevételével kapcsolatosan. Hogyan kell értékelni az előző évről áthúzódó tételeket (például elhatárolt veszteség, előző évi növelő tételek, amelyek tárgyévi visszavezetése esetén csökkentő tételek lehetnek: céltartalék, értékvesztés)? Az előző évi adóbevallás

adatainak MNB devizaárfolyamát kell-e használni a tárgy évi visszavezetéseknel (az előző évi társasági adóbevallásban megjelent forintértékre vonatkozóan) és adóalap csökkentésnél, illetve veszteség elhatárolás esetén a tárgyévi igénybevételnél? Vagy minden tételt (előző és tárgy évek növelő és csökkentő tételeit, elhatárolt veszteséget) devizában is vezetni kell, devizában kell kitölteni az adóbevallást, és minden évben a tárgyévi, év végi MNB árfolyammal kell átszámolni az adóbevallás valamennyi sorát forintba? A forintban, előző évben kimutatott és bevallott negatív adóalap, (amely elhatárolható veszteség a következő évekre) az árfolyamváltozás miatt más forintértéket mutathat-e az elkövetkező években a fentiek miatt?

Úgy gondolom ezekre a kérdésekre az 1996. évi LXXXI. törvény 5.§-ának (8) bekezdése adja meg a választ, miszerint „*Ugyanígy kell eljárni minden más esetben, ha az átszámításra a számviteli törvény előírása nem vonatkozik*”. Tehát az adatokat az MNB hivatalos - az adóév utolsó napján érvényes - devizaárfolyamának alapulvételével kell átszámítani forintba.

Azonban Nagy Péter, a HLB Klient Plusz Kft. munkatársának a véleményét is kikértem, aki több vállalatnak is könyvel devizában. Elmondása alapján, a törvényi szabályozás hiányosságaiból eredően, a vállalatok a gyakorlatban a társasági adóbevallásokat úgy készítik, hogy Excel-táblázatban a könyvvizetés devizanemében levezetik a fizetendő társasági adót, majd ehhez hozzárendelik az MNB által az adóév utolsó napján közzétett árfolyamot, így számítva ki a fizetendő adót forintban. Ennek következtében „torzíthat” a fizetendő társasági adó, hiszen például az adóalap-korrekcióknál az előző adóévben képzett céltartalékot más MNB árfolyammal számították át, mint a tárgyévben feloldott céltartalékot.

A Tao. törvény 26.§-ának (1) bekezdése alapján az adózónak az adóbevallással egyidejűleg az adóbevallás esedékességét követő második naptári hónap első napjával (július 1-jétől) kezdődő 12 hónapos időszakra társasági adóelőleget kell bevallania az esedékességi időre eső összeg feltüntetésével.

Az adóelőleg az adóévet megelőző adóév fizetendő adójának összege, ha az adóévet megelőző adóév időtartama 12 hónap volt, vagy minden más esetben az adóévet megelőző adóév fizetendő adójának a működés naptári napjai alapján 12 hónapra számított összege.

Az adóelőleg fizetése önadózás keretében valósul meg. A jogszabály 26.§-ának (7) bekezdése értelmében az adóelőleget (a (8)-(9) bekezdésekben foglaltaktól eltérően) ha-

vonta, egyenlő részletekben kell megfizetni, amennyiben az előző adóévi fizetendő adó meghaladta az 5 millió forintot, és háromhavonta, egyenlő részletekben kell megfizetni, ha az előző adóévi fizetendő adó legfeljebb 5 millió forint volt.

A kettős könyvvitelt vezető belföldi illetőségű adózónak és a külföldi vállalkozónak az adóelőleget az adóévben az adóévi várható fizetendő adó összegére ki kell egészítenie (feltöltési kötelezettség), és kiegészítő adóbevallást kell benyújtani. A különbözetet december 20-ig pénzügyileg is rendezni kell. E rendelkezés nem vonatkozik arra az adózóra, amelynek az adóévet megelőző adóévben az éves szinten számított árbevétele nem haladta meg a 100 millió forintot. Ez az összeg lényegében devizában könyvelő vállalatoknál nincs meghatározva, az adó kiegészítése a vállalat döntése. Véleményem szerint azonban a társaságok figyelembe vehetik az előző évi adóbevallás adatait is, ahol az adó megállapításához át kellett számolniuk az éves nettó árbevételüket az akkor érvényes MNB árfolyamon forintra. Így a döntésüket az előző évi forintosított árbevétel adataira is alapozhatják.

Az éves adóbevallás határidőit az adózás rendjéről szóló törvény tartalmazza. A társasági adóelőleg-kiegészítés összegéről a tárgyév utolsó hónapjának 20. napjáig, a társasági adóról az adóévet követő év május 31-éig kell bevallást benyújtani.

A vállalkozás, ha a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerint havonta fizet adóelőleget, akkor az adóelőleget minden hónap 20. napjáig, ha negyedévenként fizet adóelőleget, akkor az adóelőleget a negyedévet követő hó 20. napjáig vallja be és fizeti meg. Az adóelőlegek könyvelésénél az adófizetés napján érvényes választott forintárfolyamot kell alapul venni. Ha a forint-betétszámla tényleges (átlagáron vagy FIFO módszer szerint számított) árfolyama ettől magasabb, vagy alacsonyabb, akkor árfolyamkülönbözetet is el kell számolni a forint-betétszámlával szemben.

Az adózó a társasági adót, a megfizetett adóelőleg és az adóévre megállapított társasági adó különbözetét az adóévet követő év május 31-éig vallja be és fizeti meg, illetőleg ettől az időponttól igényelheti vissza.

Várhatóan árfolyam-különbözet keletkezik a devizában könyvelt, az adóalapot meghatározó tételek figyelembevételével devizában meghatározott társasági adófizetési kötelezettség forintra átszámított értéke és az adóelőlegként forintban fizetett, illetve fizetendő adó különbözetének devizára átszámított értéke között.

Egy devizában könyvelő társaságnak az az előnyös, ha az adóév végén az MNB hivatalos devizaárfolyama minél alacsonyabb, mert így valószínűsíthető, hogy kevesebb

adót kell fizetnie, mintha ugyanilyen feltételek/eredmény mellett forintban könyvelt volna és úgy állapította volna meg a fizetendő adót.

Ezen kívül fontos megjegyezni, hogy mind az adóév utolsó napján, illetőleg az előleg fizetésekor érvényes árfolyamok különbözete miatt, mind pedig az adóév utolsó napján, illetőleg a pénzügyi rendezéskor érvényes árfolyamok különbözete miatt a társasági adó számlán keletkezett árfolyam-különbözetet a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai, illetve a pénzügyi műveletek egyéb bevételei között kell elszámolni, melynek hatására változik az adózás előtti eredmény, és így a fizetendő társasági adó is.

5.4.4. Mumus a gazdálkodóknál, avagy az általános forgalmi adó

Az általános forgalmi adóval „normál esetben” (forint alapú könyvvizetés és forintos adóalap esetén) is sok „meló” van. Az áfát devizás könyvvizetés mellett is – a többi adóhoz hasonlóan – forintban kell bevallani és megfizetni. Az áfa vezetésének folyamatosan forintban kell történnie, azaz az általános forgalmi adó összetételét számlánként, tranzakciónként forintban szükséges bemutatni az áfabevallásban.

Ha az áfa adóalapja forintban lett meghatározva nincs különösebb gond az adóalap és az adó áfabevallásba történő beállításával. Viszont amennyiben az adó alapját a felek külföldi pénznemben fejezték ki termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása, illetve termék Közösségen belüli beszerzése esetében, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 80-81.§-ok szabályozását kell figyelembe venni, amely paragrafusok tartalmazzák, hogy milyen és mely időpontban érvényes árfolyamot kell alkalmazni az adóalap forintra történő átszámításához.

A törvény 80.§-a (1) bekezdése kimondja, hogy termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása, valamint termék Közösségen belüli beszerzése esetében, ha az adó alapja külföldi pénznemben kifejezett, a forintra történő átszámításhoz azt a (2) bekezdésben meghatározott árfolyamot kell alkalmazni, amely

- termék Közösségen belüli beszerzése, illetőleg előleg fizetése esetében, valamint a 60. §-ban említett esetekben a fizetendő adó megállapításakor,
- az 58. §-ban említett esetben a számla kibocsátásakor,
- egyéb esetekben pedig a teljesítéskor érvényes.

Az Áfa-tv. 60.§-a alapján abban az esetben, ha adófizetésre a terméket beszerző, szolgáltatást igénybevevő adóalany (azaz a vevő) a kötelezett (fordított adózás), adókötelezettségének teljesítésére a törvény halasztást biztosít, mivel a fizetendő adót

- az ügylet teljesítését tanúsító számla vagy egyéb okirat kézhezvételekor, vagy
- az ellenérték megtérítésekor, vagy
- a teljesítést követő hónap tizenötödik napján kell megállapítani.

E három időpont közül azt kell alkalmazni, amely a legkorábban következik be.

Abban az esetben viszont, ha a teljesítés és a fizetendő adó megállapítása között az Áfa törvényben szabályozott jogállásban olyan változás történik, amelynek eredményeként az adófizetésre kötelezettől adófizetés nem lenne követelhető (például alanyi adómentességet választ), akkor a fizetendő adót a jogállásváltozást megelőző napon kell megállapítani.

Az adókötelezettség azonnal esedékessé válik, ha a teljesítés és a fizetendő adó megállapítása között az adófizetésre kötelezett adóalany tartozását ellenérték fejében átvállalják. Tehát ebben az esetben a tartozás átvállalásakor kell megállapítani a fizetendő adót.

A fizetendő adót a teljesítést követő hónap tizenötödik napján kell megállapítani arra a termékértékesítésre is, amely az Áfa-tv. 89.§-ában (termék Közösségen belüli értékesítése esetében) meghatározott feltételekkel mentes az adó alól annyi eltéréssel, hogy ha az ügylet teljesítését tanúsító számla kibocsátása a teljesítést követő hónap tizenötödik napjához képest hamarabb történik, a fizetendő adót az ügylet teljesítését tanúsító számla kibocsátásakor kell megállapítani.

Azonban ezek a szabályok nem alkalmazhatóak arra a szolgáltatásnyújtásra, amely esetében az adót a szolgáltatás igénybevevője, azaz a vevő fizeti és a szolgáltatást nyújtója belföldön gazdasági céllal nem telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye nincs belföldön (azaz másik államban letelepedett adóalanyról van szó). Ilyen esetben az adófizetési kötelezettség az ügylet tényállásszerű megvalósításának időpontjában, vagy elszámolási időszakos ügyletek esetében a fizetés esedékességének időpontjában keletkezik.

Tehát termék Közösségen belüli beszerzése, illetőleg előleg fizetése esetében, valamint a 60. §-ban említett esetekben a külföldi pénznemben kifejezett adóalapot a fizetendő adó megállapítása napján érvényes, az Áfa-tv. 80.§-ának (2) bekezdésében meghatározott árfolyam alapján kell átszámítani forintra.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy külföldi pénznemben kifejezett adóalap esetén az áthárított adó összegét forintban is fel kell tüntetni a számlában az ügylet után fizetendő és levonható adó számszerű egyezése érdekében.

Az Áfa törvény 58.§-a alapján, abban az esetben, ha a felek részletfizetésben, vagy határozott időre szóló elszámolásban egyeznek meg, a teljesítés az ellenérték megtérítésének esedékessége, amelyre az adott részlet vagy elszámolás vonatkozik. A 12 hónapot meghaladó időtartamhoz kötődő részlet, illetve elszámolás esetén az adófizetési kötelezettség már a naptári év utolsó napján beáll. Abban az esetben, ha az időszak, amelyre az adott részlet, elszámolás vonatkozik, tartalmában meghaladja az egy évet, teljesítés történik a 12. hónap utolsó napján is, ha az adót a szolgáltatást igénybe vevő adóalany fizeti.

Az előbb ismertetett szabályt kell alkalmazni például a bérleti szerződések, az újság előfizetések, valamint minden olyan folyamatos jellegű értékesítés, szolgáltatásnyújtás esetén, amelyek során a felek által kötött szerződés alapján csak időszakosan történik elszámolás. E szabály nem alkalmazható az ún. zárt végű lízing esetében.

Részletfizetésnél vagy határozott időre szóló elszámolás esetén a számla kibocsátásakor érvényes (az Áfa-tv. 80.§-ának (2) bekezdésében meghatározott) árfolyam az irányadó a külföldi pénznemben kifejezett adóalap forintra történő átszámításához.

Ezek után lássuk, milyen árfolyamokat használhat az adóalany. Az alkalmazandó árfolyamra nézve az Áfa-tv. a belföldön pénzváltási engedéllyel rendelkező hitelintézet adott devizára vonatkozó eladási árának alkalmazását írja elő. Ha az adott külföldi pénznemre vonatkozóan nincs a belföldön pénzváltási engedéllyel rendelkező hitelintézetnek jegyzése, a forintra történő átszámításhoz a külföldi pénznem valamely egységének euróban kifejezett értékét kell alapul venni, amelyet az MNB az Áfa törvény 80.§-ának (1) bekezdésben meghatározott időpontot megelőző naptári negyedévre vonatkozóan tesz közzé.

Az adóalany természetesen dönthet úgy is, hogy az említett árfolyam helyett a Magyar Nemzeti Bank által hivatalosan közzétett árfolyamot veszi figyelembe. Azonban a választásáról az adóhatóságnak előzetes bejelentést kell tennie, s ettől kezdve a választott árfolyamot minden külföldi pénznemben kifejezett adóalappal rendelkező termékértékesítésre, szolgáltatásnyújtásra, illetve termék Közösségen belüli beszerzésre köteles alkalmazni. Ha az adóalany az MNB által hivatalosan közzétett árfolyamot választotta, attól a választása évét követő naptári év végéig nem térhet el. (Bokor et al., 2012)

Az Áfa-tv. 81.§-a szabályozza a termék importja esetében alkalmazható árfolyamot. E paragrafus szerint, ha az adó alapja külföldi pénznemben lett kifejezve, akkor a forintra történő átszámításhoz azt az árfolyamot kell alkalmazni, amelyet a vámérték - ideértve a 74. § (2) bekezdésében említett esetet is - megállapításánál kell alkalmazni.

2012. január 1-jétől a számviteli törvény 60.§-ának (5a) bekezdése lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy azon gazdasági események esetén, amelyeknél az ellenérték külföldi pénzürtékben (devizában könyvelő társaságoknál értelemszerűen forintban vagy a létesítő okiratban rögzített devizától eltérő devizanemben) kerül meghatározásra, a külföldi pénzürtékre szóló követelés, illetve kötelezettség forintértékének (deviza-könyvvizetés esetén a választott deviza) meghatározásához alkalmazzák az általános forgalmi adóról szóló törvénynek az adóalap forintban történő megállapítására vonatkozó előírásai szerinti árfolyamot, ha ezt a számviteli politikájukban rögzítik.

Azonban, véleményem szerint, devizában történő könyvvizetés esetén gyakorlati megfontolásból mind a számvitelben, mind pedig az általános forgalmi adó rendszerében célszerű az MNB által hivatalosan közétett árfolyamot választani, és az adóhatóságnak bejelenteni.

Az általam leírtakból következik, hogy az áfabevallások elkészítéséhez mind a kiemenő (az árbevétel elszámolásához szükséges), mind a bejövő (a beszerzéseket, a szolgáltatásnyújtásokat igénybevételeit igazoló) számlák és egyéb bizonylatok szerinti adóalapok devizaértékét az Áfa törvényben előírt, főszabályként a teljesítési időpontokban érvényes, MNB által közzétett hivatalos devizaárfolyamon kell forintra átszámítani (ha a gazdálkodó ezt jelenti be adóhatósághoz). Abból következően, hogy a teljesítések időpontjai eltérő napokon vannak, és naponta eltérő az MNB által közzétett hivatalos devizaárfolyam is, az áfabevallások analitikus nyilvántartásába a külföldi pénznemben kiállított számlák, bizonylatok szerinti adóalapot naponta, tételesen kell devizáról forintra átszámítva beállítani.

Az áfabevallás történhet havonta, negyedévente és évente. Azt, hogy milyen gyakorisággal kell benyújtani áfabevallást, az adózás rendjéről szóló törvény szabályozza.

Főszabályként negyedévente kell bevallást készíteni. Havi áfabevallás adására kötelezett a csoportos általános forgalmi adózást választó adózó, illetve az a gazdálkodó, akinek a tárgyévet megelőző második évben éves szinten az elszámolandó adója pozitív előjelű és elérte vagy meghaladta az 1 millió forintot. Csak éves bevallást kell benyújtani az adóalanynak, ha a tárgyévet megelőző második évben az elszámolandó adójának éves szinten összesített összege időarányosan, előjelétől függetlenül nem haladta meg a 250 ezer forintot, feltéve, hogy nem rendelkezik közösségi adószámmal.

Havi bevallás esetén a tárgyhót követő hónap 20-ig, negyedéves bevallás esetén a tárgynegyedévet követő hó 20-ig, éves bevallás esetén pedig a tárgyévet követő év február 25-ig kell az adóbevallást benyújtani az adóhatóságnak.

Nem szabad megfeledkezni arról, hogy forintban számolunk el az adóhatósággal, de természetesen a levonható és fizetendő általános forgalmi adóknak a létesítő okiratban rögzített devizában kell megjeleníteniük a könyvekben.

Árfolyam-különbözet keletkezhet például az áfabevallás szerinti különbözlet (a fizetendő áfa és a levonható áfa különbsége) pénzügyi rendezésekor, vagy ha az Áfa törvény szerinti teljesítés időpontja eltér a szerződés szerinti teljesítés időpontjától.

Nézzünk egy példát, hogy devizás könyvvezetésnél milyen kérdések merülhetnek fel egy könyvelőben. Tegyük fel, hogy egy vállalat USD-ban könyvel és az egyik belföldi szállítója áfas számlát állított ki USD-ban, de a szállító által használt árfolyam eltér a vállalat által használttól. Ebben az esetben kérdés lehet, hogy az áfát milyen devizaértéken kell könyvelni?

A belföldi szállító által USD-ban kiállított számlának devizában és forintban is tartalmaznia kell az áfa alapját, amely alapján meg lehet határozni a fizetendő, illetve az előzetesen felszámított áfát. Az áfabevallásba a vevőnél ezek a forintadatok kerülnek be. Az USD-ban kiállított számlát USD-ban történő könyvvezetés esetén változatlan USD összegben kell lekönyvelni beszerzésként, szolgáltatás igénybevételeként és előzetesen felszámított áfaként is a szerződés szerinti teljesítés időpontjával. Amikor az előzetesen felszámított áfát a társaság az áfabevallásba beállítja az Áfa-tv. szerinti teljesítés időpontjával, annak a bejövő számla szerinti forintértékét az ezen időpontban érvényes, választott USD árfolyam használatával át kell számítani USD-ra, és össze kell vetni a számla alapján előzetesen felszámított áfaként könyvelt USD-ral, a kettő közötti különbözletet pedig árfolyam-különbözletként kell elszámolni.

Kérdésként merülhet fel továbbá, hogy a szállítók által forintban kiállított számlákat milyen teljesítési napi árfolyammal számítsa át a könyvelő USD-ra például gyűjtőszámla, időszakos elszámolású számla, folyamatos teljesítésű számla esetében?

A kérdésre a válasz: a szállítók által forintban kiállított számlákat – USD-ban történő könyvvezetés esetén - a szerződés szerinti teljesítés időpontjában érvényes, (a számviteli politikában) választott USD árfolyam használatával kell USD-ra átszámítani és köny-

velni, függetlenül attól, hogy a számla gyűjtőszámla, időszakos elszámolású számla vagy folyamatos teljesítésű számla.

A forintban kiállított szállítói számlák forintban tartalmazzák az áfa alapját és az áfát is. Az áfabevallásba ezeket az adatokat kell beállítani, tehát nincs vele probléma. A teljesítéskori USD árfolyammal meghatározott, USD-ban könyvelt előzetesen felszámított áfa forintértéke az áfabevallásba történő beállításkor eltérhet a pénzügyileg rendezendő (beszámított) áfától, mert közben nagy valószínűséggel változott az USD árfolyama, ekkor az USD-ban mutatkozó különbözetet árfolyam-különbözetként kell elszámolni.

5.5. OSZTALÉKFIZETÉS DEVIZÁBAN

Ha a könyvviteli nyilvántartást az osztalék kifizetésének devizanemében vezetik, akkor a jóváhagyott osztalék is ebben a devizanemben fog szerepelni a kötelezettségek között.

Az 1995. évi CXVII. törvény 6.§-ának (4) bekezdése alapján a külföldi pénznemben keletkezett bevétel, valamint külföldi pénznemben teljesített kiadás esetén

- ha a bevétel adóelőleg-levonásra kötelezett kifizetőtől származik - a kifizető az adóelőleg megállapításához,
- a magánszemély - választása szerint - az adóelőleg, adó megállapításához

a bevétel, illetve a kiadás forintra történő átszámítására a bevétel megszerzése napját megelőző hónap, illetve a kiadás teljesítésének napját megelőző hónap 15. napján érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamot, olyan külföldi pénznem esetében, amely nem szerepel az MNB hivatalos devizaárfolyam-lapján, az MNB által közzétett, euróban megadott árfolyamot alkalmazza.

2012-től a személyi jövedelemadóról szóló törvény 6.§-ának (2) bekezdése alapján a kifizető a külföldi pénznemben megszerzett kamatjövedelem, osztalék (osztalékelőleg) esetén a személyi jövedelemadót ugyanazon külföldi pénznemben is megállapíthatja és levonhatja. Az adót az osztalék, osztalékelőleg megszerzésének időpontjában érvényes (a Magyar Nemzeti Bank által hivatalosan közzétett) árfolyamon kell forintra átszámítani és megfizetni. (Sztanóné, 2012)

Az osztalék után fizetendő egészségügyi hozzájárulást a személyi jövedelemadóval egyidejűleg kell megállapítani, bevallani és forintban megfizetni.

5.6. A KÖNYVVEZETÉS PÉNZNEMÉTŐL ELTÉRŐ DEVIZÁBAN, VALAMINT A FORINTBAN FELMERÜLŐ TÉTELEK ÉRTÉKELÉSE ÉV KÖZBEN ÉS ÉV VÉGÉN

Év közben a forintban, illetve a könyvvezetés pénznemétől eltérő devizában fennálló eszközöket és kötelezettségeket a számviteli nyilvántartásokban a társaság által a könyvvezetés és beszámolókészítés során használt konvertibilis devizára a Sztv. 60. §-a alapján, a társaság által választott (és a számviteli politikában rögzített) devizaárfolyam alkalmazásával kell átkalkulálni. Forintról devizára történő átszámításnál a közzétett devizaárfolyamok reciprokát, a létesítő okiratban rögzített devizától eltérő devizanemek esetén pedig a létesítő okirat szerinti és az ettől eltérő devizáknak a keresztárfolyamát kell használni.

A devizás, forintos tételek minden fajta pénzügyi teljesítése (vevőkövetelés befolyik, szállítókkal szembeni tartozást kiegyenlítik stb.) az időbeli eltérésből következően nagy valószínűséggel realizált árfolyam-különbözet megjelenését eredményezi, amelyet előjelétől függően a pénzügyi műveletek egyéb bevételei és a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között kell kimutatni.

Az üzleti év végén a devizában könyvelő vállalkozások számára is kötelező a könyvvezetés pénznemétől eltérő devizás, illetve forintos eszközök és források értékelése. A számviteli törvény 60.§-ának (2) bekezdéséből kiindulva a mérlegben a valutapénztárban lévő valutakészletet, a devizaszámlán lévő devizát (forint és a könyvvezetés devizanemétől eltérő devizanemek esetén), továbbá minden a létesítő okiratban rögzített pénznemtől eltérő devizában és forintban fennálló követelést, befektetett pénzügyi eszközt, értékpapírt, illetve kötelezettséget az üzleti év mérlegfordulónapján érvényes (a számviteli politikában választott) forintárfolyamon, illetve keresztárfolyamon átszámított a létesítő okirat szerinti devizaértéken kell kimutatni.

Ezen eszközöknek és kötelezettségeknek a könyv szerinti értékük és az év végi értékelési devizaértékük közötti különbözetet

- amennyiben az összevontan veszteség, egyenlegében a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között árfolyamveszteséggént,
- amennyiben az összevontan nyereség, egyenlegében a pénzügyi műveletek egyéb bevételei között árfolyamnyereséggént kell elszámolni.

5.7. A DEVIZÁS KÖNYVVEZETÉS SAJÁTOSSÁGAI AZ ELSŐ ÉVBEN

A pénznemváltást követő üzleti év beszámolójának egy sajátossága, hogy az eredménykimutatás előző év oszlopa üresen fog maradni, mivel ezek a tételek, a mérleg adataival ellentétben, nem kerülnek átkonvertálásra. A kiegészítő mellékletben azonban

szükséges ennek az okát bemutatni. Továbbá, hogy az összemérés elve ne sérüljön, a beszámolóban – a beszámolót felhasználók informálása érdekében – célszerű lehet összehasonlító adatokat is megjeleníteni a kiegészítő mellékletben, amely a könyvelőknek egy plusz munkát jelent. Bár erre vonatkozóan nincs a törvényben előírás, a társaságok szabad kezet kapnak ezzel kapcsolatban. (Cserkúti, 2012)

Mint ahogy már a dolgozatomban 4. fejezetében említettem, a társasági adóról és osztalékadóról szóló törvény a pénznemváltáshoz kapcsolódóan társasági adóalap-korrekciót fogalmaz meg. Az adózás előtti eredményt csökkenteni kell az áttérés következtében az eredménytartalék csökkentéseként elszámolt átszámítási különbözetek összegével, illetve növelni kell a tőketartalék növeléseként elszámolt átszámítási különbözetek összegével a pénznemváltást követő adóévben, azaz abban az évben, amelyről először készíti el a beszámolót a vállalat az új devizában.

5.8. APRÓSÁGOK?

A számviteli törvény több szabályozásnál is forint alapú értékhatár teljesülését írja elő. Ilyen például a jelentős összegű hiba, az egyszerűsített éves beszámoló készítésének feltétele, az összevont (konszolidált) éves beszámoló elkészítési kötelezettség alóli mentesülés, a regisztrált mérlegképes könyvelő alkalmazása alóli mentesség vagy a kötelező könyvvizsgálat alóli mentesség. Ezekkel a mentesítési, egyszerűsítési lehetőségekkel természetesen a devizában könyvelő vállalatok is élhetnek. Azonban kérdés, hogy a számviteli törvényben forintban meghatározott értékhatárokat a társaságok hogyan vegyék figyelembe? A kérdés másként megfogalmazva: a devizában rendelkezésre álló adatokat a vállalkozások milyen árfolyammal számítsák át forintra?

Erre jelenleg a törvényben nincsen szabályozás. Azonban indokolt lehet a Magyar Nemzeti Bank által a mérlegfordulónapon közzétett, hivatalos devizaárfolyamának alkalmazása, hiszen a számviteli törvény pénznemváltás esetén is ezt az árfolyamot írja elő az egyes tételek átszámítására.

A jogalkotóknak javasolt lenne, hogy a számviteli törvényben rögzítsék az MNB mérlegfordulónapon érvényes hivatalos devizaárfolyamának alkalmazását az egyes értékhatárok teljesülésének vizsgálatához, mivel jelenleg a társaságok bármilyen árfolyam használatával kiszámolhatják, hogy teljesülnek-e az egyes mentességeknél, egyszerűsítési lehetőségeknél forintban meghatározott értékek.

6. ÖSSZEGZÉS ÉS JAVASLATOK

A dolgozatom témája a pénznemváltásra és az e folyamat során felmerülő feladatokra, illetve a deviza-könyvvézetés során fellépő nehézségekre és ezek kiküszöbölésének lehetséges megoldásaira irányult. Az olvasók a dolgozatomban megismerkedhettek a deviza-alapú könyvvézetés jogi hátterével, a devizanemváltás kötelező és választható eseteivel. Bemutatásra kerültek a devizás könyvvézetés előnyei és hátrányai, valamint a devizaáttérés megvalósításának folyamata és az áttéréssel kapcsolatosan elvégzendő feladatok.

A dolgozatomban főleg a devizában történő könyvvézetés során jelentkező nehézségekre, illetve a felmerülő kérdések megválaszolására koncentráltam. Munkám során törekedtem arra, hogy hasznos tanácsokkal lássam el a vállalkozásokat, továbbá magyarázatokat, útbaigazítást adjak néhány adótörvénnyel kapcsolatban. Ugyanis, a dolgozatom írása közben, illetve Nagy Péterrel, a HLB Klient Plusz Kft. munkatársával készített interjú során arra a következtetésre jutottam, hogy bár a devizában könyvelő vállalatoknál törekszenek betartani a jogszabályokat (számviteli törvény, adózási előírások), azonban a könyvviteli szolgáltatást végzők sokszor nem megfelelően értelmezik azokat, illetve nem mindenre van egyértelmű szabályozás, ha egyáltalán van. Például a számviteli törvényben több szabályozásnál is (az egyszerűsített éves beszámoló készítésének feltételénél, a konszolidált éves beszámoló elkészítési kötelezettség alóli mentesülésnél stb.) forintban meghatározott értékhatár teljesülését írja elő, és arra vonatkozóan nincs előírás, hogy ezeknek a vizsgálatát a devizában könyvelő társaságok, hogyan, milyen árfolyamon végezzék el. Én ezzel kapcsolatosan a vállalatoknak azt javasoltam, hogy a Magyar Nemzeti Bank által a mérlegfordulónapon közzétett, hivatalos devizaárfolyamát alkalmazzák, hiszen a számviteli törvény pénznemváltás esetén is ezt az árfolyamot írja elő az egyes tételek átszámítására. Továbbá úgy gondolom, hogy a jogalkotóknak a számviteli törvényben rögzíteniük kellene a forinttól eltérő devizában könyvelő társaságok számára az MNB mérlegfordulónapon érvényes hivatalos devizaárfolyamának alkalmazását az egyes értékhatárok teljesülésének vizsgálatához.

Ezen kívül egyes adótörvények „csiszolására” is szükség lenne, mert sokszor nem egyértelmű, hogy a devizában könyvelő társaságoknak hogyan kellene alkalmazniuk a bennük megfogalmazott szabályokat. Erre példa lehet a társasági adó. Bár a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény kiköti, hogy a beszámolót, könyvvézetést devizában készítő adózónak a társasági adóbevallás adatait az MNB hivata-

los - az adóév utolsó napján érvényes - devizaárfolyamának alapulvételével kell átszámítani forintra, azonban az adóbevallás készítése során kérdésként merülhet fel, hogy az egyes adóalap csökkentő és növelő tételeket, hogyan vegyék figyelembe. Úgy vélem, jelenleg valóban nem egyértelmű a szabályozás ezzel kapcsolatosan. Azonban a mai jogállás szerint az adóalap-korrekciókat szintén az MNB által az adóév utolsó napján közzétett árfolyammal kell átszámolni. Ennek következtében viszont „torzíthat” a fizetendő társasági adó, hiszen például az előző adóévben képzett céltartalékot más MNB árfolyammal számították át, mint amilyennel a tárgyévben feloldott céltartalékot fogják.

Az általános forgalmi adóról szóló törvény értelmezése is gondot okozhat a könyvelőknek. Amennyiben pedig a számviteli politikában a választott árfolyam és az általános forgalmi adó megállapításához használt árfolyam eltérőek, ez a kettősség adminisztrációs többletfeladatokat is ró a könyvelőkre. Ezt kétféleképpen lehet jelenleg kiküszöbölni. Az egyik megoldás, hogyha a vállalkozás a számviteli politikájában rögzíti, hogy azon gazdasági események esetén, amelyeknél az ellenérték külföldi pénzürtékben (devizában könyvelő társaságoknál értelemszerűen forintban vagy a létesítő okiratban rögzített devizától eltérő devizanemben) kerül meghatározásra, a külföldi pénzürtékre (forintra) szóló követelés, illetve kötelezettség a létesítő okirat szerinti devizaértékének meghatározásához az általános forgalmi adóról szóló törvénynek az adóalap forintban történő megállapítására vonatkozó előírásai szerinti árfolyamot alkalmazza. Azonban a létesítő okiratban rögzített devizától eltérő devizás és forintos tételeket főszabály szerint továbbra is a választott hitelintézet deviza-átlagárfolyamán, vagy MNB-árfolyamon kell értékelni. A másik, és általam javasolt megoldás, hogy mind a számvitelben, mind pedig az általános forgalmi adó rendszerében az MNB hivatalos devizaárfolyamát használja a gazdálkodó.

A dolgozatomban az olvasók megfigyelhették, hogy a devizás könyvvizetés sokszor bonyolultabb, mint a forint alapú könyvelés, azonban az árfolyamkockázat csökkentésére valóban jó megoldást jelent annak ellenére, hogy főleg a forintos tételek miatt, továbbra is felmerül árfolyamnyereség, árfolyamveszteség, ami viszont fedezeti ügyletekkel és/vagy „natúrális fedezéssel” szinte teljesen elkerülhető.

Végül még azzal a javaslattal szeretnék élni, hogy az egyetemeken, főiskolákon külön tantárgy keretében deviza alapú könyvvizetést is tanítsanak a számvitel szakos hallgatóknak, mivel ezáltal könnyebben beletanulhatnak a devizás könyvvizetés és beszámolóképzés gondolkodásmódjába, és a munkaerőpiacon akár előnyhöz is juthatnának az elhelyezkedésük során.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Bokor Cs. – Farkas A. – Futó G. – Pölöskeiné – Szatmári L. – Szilovics Cs. (2012): *Adó magyarázatok 2012*. PENTA UNIÓ Zrt., Pécs, p. 260.
- Cserkúti R. (2012): Drága deviza I. rész. *BDO Comment*, 2012. október 11. http://bdocomment.blog.hu/2012/10/11/draga_deviza_i_resz (letöltve: 2012. október 29.)
- Cserkúti R. (2012): Drága deviza II. rész. *BDO Comment*, 2012. október 15. http://bdocomment.blog.hu/2012/10/15/draga_deviza_ii_resz (letöltve: 2012. október 29.)
- Csizmadia Zs. – Nagy G. – Pál T. – Pölöskeiné (2010): *Regisztrált mérlegképes könyvelők továbbképzése 2010*. Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt., Budapest, pp. 26-40.
- Hornák J. (2012): Last minute akció a süllyedő hajóra? *Világgazdaság*, 2012. szeptember 5. <http://www.vg.hu/velemenyelemzes/last-minute-akcio-a-sullyedo-hajora-385050> (letöltve: 2012. szeptember 17.)
- Mészáros L. (2012): Számvitelt érintő törvényi módosítások. *SZAKma*, 54. évf. 10. sz., pp. 426-427.
- Pál T. – Kántor B. – Fülöp J. – Musinszki Z. – Várkonyiné – Siklósi Á. – Sisa K. – Veress A. – Paróczainé – Csizmadia Zs. (2010): *A számvitel és adózás aktuális kérdései 2010*. Pallas 70 Kft. - NovoSchool Kiadó, Budapest, pp. 30-53.
- Róth J. – Adorján Cs. – Lukács J. – Veit J. (2009): *Számviteli esettanulmányok 2009. Összefoglaló rendszerezés - példák és feladatok*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest
- Siklósi Á. – Paróczayné – Sisa K. – Sztanó I. – Sztanóné – Veress A. (2010): *A számvitel időszzerű kérdései 2010: A könyvviteli szolgáltatást végzők kötelező továbbképzéséhez - Vállalkozási szakterület*. Perfekt Kiadó, Budapest, pp. 51-72.
- Sztanóné (2012): *Adózás 2012*. Saldo Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt., Budapest, p. 226.
- Tóth M. – Kardos P. – Mészáros Á. – Milus Á. – Pétervári O. (2011): A 2010. évi könyvvizsgálatok tapasztalati. *SZAKma*, 53. évf. 5. sz., pp. 204-206.

Források

Interjú Nagy Péterrel, a HLB Klient Plusz Kft. munkatársával

Jogszabályok

1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről
1998. évi LXVI. törvény az egészségügyi hozzájárulásról
2000. évi C. törvény a számvitelről
2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról
2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről
2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról
2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági eljárásról és a végelszámolásról

2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
2010. évi CXXIII. törvény az adó- és járuléktörvények, a számviteli törvény és a könyvvizsgálói kamarai törvény, valamint az európai közösségi jogharmonizációs kötelezettségek teljesítését célzó adó- és vámjogi tárgyú törvények módosításáról
2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról
2011. évi CLVI. törvény egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról
2012. évi CXLVI. törvény a munkahelyvédelmi akciótervben foglaltak megvalósítása érdekében szükséges egyes törvények módosításáról
2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
215/2000. (XII. 11.) Korm. rendelet a befektetési alapok éves beszámoló készítési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól
223/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámolóképzési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól
250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvizelési kötelezettségének sajátosságairól
International Accounting Standard 21: The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates

Internetes források

Elemzők egyetértenek Orbánnal - 2020 előtt nem lesz eurónk:

<http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/elemezok-egyeterterenek-orbannal-2020-elott-nem-lesz-euronk-340108> (letöltve: 2012. szeptember 17.)

Magyarország jövőre beléphet az ERM-2-be:

http://hvg.hu/gazdasag/20100126_magyarorszag_euroovezet (letöltve: 2012. szeptember 17.)

Megdöbbszentő elemzés: Rosszul járnánk az euróval?:

<http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/megdobbento-elemzes-rosszul-jarnank-az-euroval-350375> (letöltve: 2012. szeptember 17.)

Orbán: Óvintézkedésként írták bele a forintot az alaptörvénybe:

<http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/orban-ovintezkedeskent-irtak-bele-a-forintot-az-alaptorvenybe-387608> (letöltve: 2012. szeptember 28.)

Van megoldás az árfolyamingadozás kiküszöbölésére:

http://hvg.hu/kkv/20090909_arfolyam_ingadozas_megoldas (letöltve: 2012. szeptember 17.)

MELLÉKLETEK

**1. MELLÉKLET: PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK ÁLLOMÁNYI ADATAINAK
VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL**

Pénzügyi eszközök és kötelezettségek				
Megnevezés	Állományi adatok (HUF)			
	Előző év (2010)			
	Összesen (HUF)	Ebből		
		HUF	EUR	RON
A./III. Befektetett pénzügyi eszközök	100 000	100 000	0	0
Egyéb tartós részesedés	100 000	100 000		
B./II. Követelések	346 385 345	213 848 029	18 036 638	114 500 678
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	224 508 133	92 583 229	18 036 638	113 888 266
Belföldi vevők Ft-ban	94 746 979	92 583 229	2 163 750	
Külföldi vevők devizában	129 761 153	0	15 872 887	113 888 266
Egyéb követelések	121 877 212	121 264 800	0	612 412
Rövid lejáratú kölcsönök	600 000	600 000		
EU ÁFA elszámolás	0			
Külföldi ÁFA visszaigénylés	612 412			612 412
Egyéb követelések	13 791 500	13 791 500		
Társasági adó	2 077 000	2 077 000		
Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása	104 435 000	104 435 000		
Helyi iparűzési adó elszámolási számla	361 300	361 300		
B./IV. Pénzeszközök	41 434 674	830 696	7 055 118	33 548 860
Pénztár, csekkek	1 238 226	830 696	407 530	0
Pénztár	830 696	830 696		
Valutapénztár (EUR)	407 530		407 530	
Valutapénztár (RON)	0			0
Bankbetétek	40 196 448	0	6 647 588	33 548 860
Óvadéki devizaszámla	0			
Deviza betétszámla (RON)	33 548 860			33 548 860
Deviza betétszámla (EUR)	6 647 588		6 647 588	
C. Aktív időbeli elhatárolások	4 916 746	939 118	3 977 628	0
Kiadások aktív időbeli elhatárolása	4 277 854	300 226	3 977 628	
Többlet-kötelezettségek aktív időbeli elhatárolása	638 892	638 892		
F./III. Rövid lejáratú kötelezettségek	283 249 974	237 809 510	45 440 463	0
Rövid lejáratú hitelek	50 735 245	50 735 245	0	0
Rövid lejáratú hitel (Erste Bank)	30 000 000	30 000 000		
Elszámolási betétszámla (Erste Bank)	20 735 245	20 735 245		
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	227 873 229	182 432 765	45 440 463	0
Belföldi szállítók	182 720 464	182 432 765	287 699	
Külföldi szállítók	45 152 764		45 152 764	
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	4 641 500	4 641 500	0	0
Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	1 000	1 000		
Személyi jövedelemadó elszámolása	238 000	238 000		
Jövedelemelszámolási számla	719 094	719 094		
Nyugdíjbiztosítási befizetési számla	390 000	390 000		
Egészségbiztosítási befizetési számla	121 000	121 000		
Szakképzési hozzájárulás	116 000	116 000		
Cégautó adó	56 406	56 406		
Tulajdonosokkal szembeni kötelezettségek	3 000 000	3 000 000		
G. Passzív időbeli elhatárolások	703 847	703 847	0	0
Kötelezettségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	703 847	703 847		
Összesen	676 790 586	454 231 201	74 509 847	148 049 538
Arány %-ban	100,00%	67,12%	11,01%	21,88%

Pénzügyi eszközök és kötelezettségek				
Megnevezés	Állományi adatok (HUF)			
	Tárgyév (2011)			
	Összesen (HUF)	Ebből		
		HUF	EUR	RON
A./II. Tárgyi eszközök	0	0	0	0
Beruházásra adott előlegek	0		0	
A./III. Befektetett pénzügyi eszközök	100 000	100 000	0	0
Egyéb tartós részesedés	100 000	100 000		
B./II. Követelések	300 095 764	27 172 993	53 850 903	219 071 867
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	298 189 971	26 244 993	53 850 903	218 094 075
Belföldi vevők Ft-ban (könyv szerinti érték)	30 082 649	26 244 993	3 837 656	
Külföldi vevők devizában (könyv szerinti érték)	268 107 322		50 013 247	218 094 075
Egyéb követelések	1 905 793	928 000	0	977 793
Rövid lejáratú kölcsönök	568 000	568 000		
EU ÁFA elszámolás	0	0		
Külföldi ÁFA visszaigénylés	977 793			977 793
Helyi iparüzési adó elszámolási számla	360 000	360 000		
B./IV. Pénzeszközök	49 579 434	39 853	49 539 580	0
Pénztár, csekkek	422 652	39 853	382 799	0
Pénztár	39 853	39 853		
Valutapénztár (EUR)	382 799		382 799	
Bankbetétek	49 156 782	0	49 156 782	0
Elkülönített betétszámla	0	0		
Deviza betétszámla (RON)	0			0
Deviza betétszámla (EUR)	49 156 782		49 156 782	
C. Aktív időbeli elhatárolások	3 900 000	378 339	3 521 661	0
Kiadások aktív időbeli elhatárolása	3 900 000	378 339	3 521 661	
F./III. Rövid lejáratú kötelezettségek	516 530 187	404 661 029	111 869 158	0
Rövid lejáratú hitelek	31 331 220	31 331 220	0	0
Elszámolási betétszámla (Erste Bank)	31 331 220	31 331 220		
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	479 034 967	367 165 809	111 869 158	0
Belföldi szállítók	386 839 505	367 165 809	19 673 696	
Külföldi szállítók	92 195 462		92 195 462	
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	6 164 000	6 164 000	0	0
Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	38 000	38 000		
Személyi jövedelemadó elszámolása	238 000	238 000		
Jövedelemelszámolási számla	761 000	761 000		
Nyugdíjbiztosítási befizetési számla	390 000	390 000		
Egészségbiztosítási befizetési számla	121 000	121 000		
Szakképzési hozzájárulás	116 000	116 000		
Tulajdonosokkal szembeni kötelezettségek	4 500 000	4 500 000		
G. Passzív időbeli elhatárolások	700 000	700 000	0	0
Kötelezettségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	700 000	700 000		
Összesen	870 905 384	433 052 214	218 781 302	219 071 867
Arány %-ban	100,00%	49,72%	25,12%	25,15%

2. MELLÉKLET: A BEVÉTELEK, KÖLTSÉGEK, RÁFORDÍTÁSOK ÁLLOMÁNYI (ÉS FORGALMI) ADATAINAK VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL

Bevételek, költségek, ráfordítások				
Megnevezés	Állományi adatok (HUF)			
	Előző év (2010)			
	Összesen (HUF)	HUF	EUR	RON
Értékesítés nettó árbevétele	2 469 137 805	719 867 105	840 166 677	909 104 023
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	739 403 152	719 867 105	19 536 047	0
Hús- és húsipari termékek értékesítése	40 271 413	22 936 973	17 334 440	
Élőállat értékesítés	695 058 027	694 444 617	613 410	
Fuvarozás árbevétele	3 935 433	2 347 236	1 588 197	
Egyéb értékesítés árbevétele	138 280	138 280		
Exportértékesítés nettó árbevétele	1 729 734 653	0	820 630 630	909 104 023
Hús- és húsipari termékek közösségi értékesítése	15 372 291			15 372 291
Élő sertés közösségi értékesítése	1 673 406 692		781 466 482	891 940 209
Élő sertés exportértékesítés	39 164 148		39 164 148	
Egyéb termékek közösségi értékesítése	1 791 523			1 791 523
Egyéb bevételek	18 690 027	9 470 841	9 219 186	0
Kapott bírságok, kártérítések	997 774	997 774		
Követelések visszaírt értékvesztése	9 219 186		9 219 186	
Különféle egyéb bevételek	8 473 067	8 473 067		
Anyagjellegű ráfordítások	2 352 842 017	1 541 230 339	806 394 814	5 216 864
Anyagköltség	17 839 556	12 622 692	0	5 216 864
Vásárolt anyagok költsége	14 911 433	9 694 569		5 216 864
Tisztítószer	13 314	13 314		
Nyomtatvány, irodaszer	295 144	295 144		
Kis értékű felszerelési tárgyak	48 516	48 516		
Egyéb anyagköltség	257 150	257 150		
Tehergépkocsi anyagköltség	2 313 999	2 313 999		
Igénybe vett szolgáltatások értéke	40 247 583	32 710 525	7 537 058	0
Egyéb szállítás	28 216 606	21 600 576	6 616 030	
Tárolás, raktározás	1 141 622	1 141 622		
Bérleti díjak	1 365 075	1 365 075		
Saját járművek karbantartása	908 615	908 615		
Egyéb karbantartási költség	30 936	30 936		
Tehergépkocsi javítási, karbantartási költsége	505 852	505 852		
Közüzemai szolgáltatások	4 369	4 369		
Hirdetés, reklám, propaganda	254 940	254 940		
Oktatás és továbbképzés	79 000	79 000		
Utazás és kiküldetési költségek	1 215 553	294 525	921 028	
Könyvviteli, ügyviteli, könyvvizsgálói szolgáltatások költsége	2 026 000	2 026 000		
Postaköltség	248 408	248 408		
Telefon, rádió, fax, internet	1 342 414	1 342 414		
Ügyvédi, közjegyzői díj	97 420	97 420		
Állatorvosi költségek	101 860	101 860		
Szakkönyv, közlöny, CD jogtár	77 520	77 520		
Bizományosi, ügynöki díj	2 082 617	2 082 617		
Érdekképviselő és kamarai tagdíj	452 760	452 760		
Egyéb szolgáltatásra fizetett díjak	96 014	96 014		
Egyéb szolgáltatások értéke	11 952 292	6 777 901	5 174 391	0
Hatósági díjak	37 285	37 285		
Illetékek	8 000	8 000		
Biztosítás	3 243 589	3 243 589		

Bankköltség	7 456 151	2 281 760	5 174 391	
Különféle egyéb szolgáltatások költségei	1 207 267	1 207 267		
Eladott áruk beszerzési értéke	2 323 050 168	1 521 829 745	801 220 423	0
Eladott hús és húsipari termék beszerzési értéke	50 947 023	14 923 111	36 023 912	
Eladott élő sertés beszerzési értéke	2 270 505 144	1 505 308 633	765 196 511	
Eladott egyéb termék beszerzési értéke	1 598 000	1 598 000		
Személyi jellegű ráfordítások	24 894 536	20 561 523	4 333 013	0
Bérek	14 231 726	14 231 726	0	0
Alkalmazottak bére	12 431 726	12 431 726		
Tagi jövedelem	1 800 000	1 800 000		
Személyi jellegű egyéb kifizetések	6 592 481	2 259 468	4 333 013	0
Belföldi és külföldi kiküldetés (napidíj)	1 494 199		1 494 199	
Gépkocsi költségtérítés	19 355	19 355		
Utazási költségtérítés	114 730	114 730		
Étkezési hozzájárulás	40 175	40 175		
Generali Egészségpénztár	25 000	25 000		
Üzemanyag megtakarítás	1 356 882	1 356 882		
Kulturális szolgáltatás (internet)	166 000	166 000		
Betegszabadság	26 250	26 250		
Nyugdíjpénztári befizetés	300 000	300 000		
Munkavállaló javára kötött biztosítási díj	2 838 814		2 838 814	
Reprezentációs költség	211 076	211 076		
Bérfizetések	4 070 329	4 070 329	0	0
Nyugdíj és egészségbiztosítási járulék	3 856 459	3 856 459		
Szakképzési hozzájárulás	213 870	213 870		
Értékcsökkenési leírás	7 059 497	7 059 497		
Egyéb ráfordítások	26 710 067	3 799 445	18 438 372	4 472 250
Költségek ellentételezésére adott támogatások	307 650	307 650		
Adóalap növelő bírságok, késedelmi pótlékok	101 000	101 000		
Önellenzési pótlék	2 000	2 000		
Követelések értékvesztése	2 259 542			2 259 542
Cégautó adó	213 870	213 870		
Építményadó	6 500	6 500		
Iparűzési adó	2 565 000	2 565 000		
Gépjárműadó	428 030	428 030		
Behajthatatlan követelés	20 651 080		18 438 372	2 212 708
Egyéb ráfordítások	175 395	175 395		
Pénzügyi műveletek bevételei	31 656 217	31 656 217	0	0
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	627 586	627 586		
Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség	31 028 631	31 028 631		
Pénzügyi műveletek ráfordításai	43 035 871	42 941 984	93 887	0
Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	1 652 401	1 558 514	93 887	
Deviza, valuta átváltáskori, értékeléskori árfolyamvesztése	41 383 471	41 383 471		
Összesen	5 014 273 619	2 409 297 475	1 686 183 008	918 793 137
Arány %-ban	100,00%	48,05%	33,63%	18,32%

A sárgával jelölt sorok a forgalmi adatok vizsgálatánál eltér:

- Bankköltség tartozik forgalma: 7.446.853,69 Ft (ebből 5.174.391 Ft eurós forgalom)
- Munkavállalók javára kötött biztosítási díj tartozik forgalma: 6.816.442 Ft (eurós forgalom)
- Iparűzési adó tartozik forgalma: 2.625.600 Ft (forintos forgalom)

Így a forgalmak összege és a devizanemek aránya forgalmi adatok vizsgálata esetén a következőre módosul:

Megnevezés	Összesen (HUF)	Ebből		
		HUF	EUR	RON
Összesen	5 018 302 550	2 409 348 777	1 690 160 636	918 793 137
Arány %-ban	100,00%	48,01%	33,68%	18,31%

Bevételek, költségek, ráfordítások				
Megnevezés	Állományi adatok (HUF)			
	Tárgyév (2011)			
	Összesen (HUF)	HUF	EUR	RON
Értékesítés nettó árbevétele	3 752 068 913	100 049 018	2 755 073 522	896 946 372
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	392 894 413	100 049 018	292 845 395	0
Hús- és húsipari termékek értékesítése	42 287 277	21 572 330	20 714 947	
Élőállat értékesítés	346 371 220	75 043 932	271 327 288	
Fuvarozás árbevétele	1 425 880	622 720	803 160	
Egyéb értékesítés árbevétele	2 810 036	2 810 036		
Exportértékesítés nettó árbevétele	3 359 174 500	0	2 462 228 128	896 946 372
Hús- és húsipari termékek közösségi értékesítése	17 641 709		16 445 705	1 196 004
Élő sertés közösségi értékesítése	3 291 532 790		2 395 782 422	895 750 368
Élő sertés exportértékesítés	50 000 000		50 000 000	
Egyéb bevételek	4 181 248	1 921 706	0	2 259 542
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele	500 000	500 000		
Kapott bírságok, kártérítések	80 000	80 000		
Követelések visszaírt értékesítése	2 259 542			2 259 542
Különféle egyéb bevételek	1 341 706	1 341 706		
Anyagjellegű ráfordítások	3 557 130 361	2 673 222 900	883 490 779	416 683
Anyagköltség	4 139 132	3 722 449	0	416 683
Vásárolt anyagok költsége	1 891 735	1 475 052		416 683
Tisztítószer	7 640	7 640		
Nyomtatvány, irodaszer	340 000	340 000		
Egyéb anyagköltség	276 339	276 339		
Tehergépkocsi anyagköltség	1 623 419	1 623 419		
Igénybe vett szolgáltatások értéke	100 536 432	78 878 877	21 657 555	0
Egyéb szállítás	88 958 389	67 839 104	21 119 285	
Tárolás, raktározás	895 013	895 013		
Bérleti díjak	52 967	52 967		
Saját járművek karbantartása	1 383 124	1 383 124		
Egyéb karbantartási költség	23 733	23 733		
Tehergépkocsi javítási, karbantartási költsége	1 704 371	1 704 371		
Hirdetés, reklám, propaganda	452 720	452 720		
Utazás és kiküldetési költségek	1 041 117	502 848	538 269	
Könyvviteli, ügyviteli, könyvvizsgálói szolgáltatások költsége	2 266 667	2 266 667		
Postaköltség	176 227	176 227		
Telefon, rádió, fax, internet	1 227 539	1 227 539		
Ügyvédi, közjegyzői díj	326 173	326 173		
Állatorvosi költségek	73 424	73 424		
Szakkönyv, közlöny, CD jogtár	81 625	81 625		
Bizományosi, ügynöki díj	1 375 809	1 375 809		
Érdeklépviselet és kamarai tagdíj	472 533	472 533		
Egyéb szolgáltatásra fizetett díjak	25 000	25 000		
Egyéb szolgáltatások értéke	13 038 015	7 761 703	5 276 312	0
Hatósági díjak	128 113	128 113		
Illetékek	33 574	33 574		
Biztosítás	3 076 267	3 076 267		
Bankköltség	9 407 581	4 131 269	5 276 312	
Különféle egyéb szolgáltatások költségei	392 480	392 480		
Eladott áruk beszerzési értéke	3 439 416 782	2 582 859 870	856 556 912	0
Eladott hús és húsipari termék beszerzési értéke	40 558 020		40 558 020	
Eladott élő sertés beszerzési értéke	3 398 858 762	2 582 859 870	815 998 892	
Személyi jellegű ráfordítások	34 883 251	19 573 419	15 309 832	0
Bérköltség	14 232 000	14 232 000	0	0

Alkalmazottak bére	12 432 000	12 432 000		
Tagi jövedelem	1 800 000	1 800 000		
Személyi jellegű egyéb kifizetések	17 454 559	2 144 727	15 309 832	0
Belföldi és külföldi kiküldetés (napidíj)	1 223 188		1 223 188	
Gépkocsi költségtérítés	73 700	73 700		
Utazási költségtérítés	90 667	90 667		
Étkezési hozzájárulás	432 000	432 000		
Üzemanyag megtakarítás	782 420	782 420		
Kulturális szolgáltatás (internet)	170 000	170 000		
Betegszabadság	99 333	99 333		
Nyugdíjpénztári befizetés	300 000	300 000		
Munkavállaló javára kötött biztosítási díj	14 086 644		14 086 644	
Reprezentációs költség	196 607	196 607		
Bérfizetések	3 196 692	3 196 692	0	0
Nyugdíj és egészségbiztosítási járulék	2 817 321	2 817 321		
Szakképzési hozzájárulás	379 371	379 371		
Értékcsökkenési leírás	7 059 497	7 059 497		
Egyéb ráfordítások	14 029 526	4 029 526	0	10 000 000
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök könyv szerinti értéke	600 000	600 000		
Bírságok, késedelmi kamatok	500 000	500 000		
Költségek ellentételezésére adott támogatások	20 000	20 000		
Adóalap növelő bírságok, késedelmi pótlékok	108 900	108 900		
Cégautó adó	202 116	202 116		
Építményadó	7 800	7 800		
Iparűzési adó	2 203 900	2 203 900		
Gépjárműadó	386 810	386 810		
Behajthatatlan követelés	10 000 000			10 000 000
Pénzügyi műveletek bevételei	24 861 063	24 861 063	0	0
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bev.	321 063	321 063		
Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség	24 540 000	24 540 000		
Pénzügyi műveletek ráfordításai	39 639 602	39 613 340	26 262	0
Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	1 709 939	1 683 677	26 262	
Deviza, valuta átváltáskori, értékeléskori árfolyamvesztesége	37 929 663	37 929 663		
Összesen	7 433 853 459	2 870 330 468	3 653 900 395	909 622 597
Arány %-ban	100,00%	38,61%	49,15%	12,24%

A sárgával jelölt sorok a forgalmi adatok vizsgálatánál eltér:

- Kapott bírságok, kártérítések követel forgalma: 295.000 Ft
- Bankköltség tartozik forgalma: 9.392.581 Ft (ebből 5.276.312 Ft eurós forgalom)
- Munkavállaló javára kötött biztosítási díj tartozik forgalma: 10.564.983 Ft (eurós forgalom)
- Értékesített immateriális, javak tárgyi eszközök könyv szerinti értékének követel forgalma: 3.299.000 Ft (forintos forgalom)

Így a forgalmak összege és a devizanemek aránya forgalmi adatok vizsgálata esetén a következőre módosul:

Megnevezés	Összesen (HUF)	Ebből		
		HUF	EUR	RON
Összesen	7 433 230 798	2 873 229 468	3 650 378 734	909 622 597
Arány %-ban	100,00%	38,65%	49,11%	12,24%

3. MELLÉKLET: A PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK FORGALMI ADATAINAK VIZSGÁLATA 2010-BEN ÉS 2011-BEN AZ ILKOTRADE KERESKEDELMI KFT.-NÉL

Pénzügyi eszközök és kötelezettségek				
Megnevezés	Forgalmi adatok (HUF)			
	Előző év (2010)			
	Összesen (HUF)	HUF	EUR	RON
A./III. Befektetett pénzügyi eszközök	0	0	0	0
Egyéb tartós részesedés	0			
B./II. Követelések	3 050 934 914	1 096 600 220	965 006 559	989 328 134
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	2 853 556 162	899 833 881	965 006 559	988 715 722
Belföldi vevők Ft-ban	936 137 775	899 833 881	36 303 894	
Külföldi vevők devizában	1 917 418 388		928 702 666	988 715 722
Egyéb követelések	197 378 751	196 766 339	0	612 412
Rövid lejáratú kölcsönök	600 000	600 000		
EU ÁFA elszámolás	182 374 839	182 374 839		
Külföldi ÁFA visszaigénylés	612 412			612 412
Egyéb követelések	13 791 500	13 791 500		
B./IV. Pénzeszközök	4 673 808 141	2 097 127 716	1 436 945 055	1 139 735 370
Pénztár, csekkek	38 330 489	19 764 875	16 012 414	2 553 200
Pénztár	19 764 875	19 764 875		
Valutapénztár (EUR)	16 012 414		16 012 414	
Valutapénztár (RON)	2 553 200			2 553 200
Bankbetétek	4 635 477 652	2 077 362 841	1 420 932 641	1 137 182 170
Elszámolási betétszámla (Erste Bank)	2 077 362 841	2 077 362 841		
Óvadéki devizaszámla	32 214 000		32 214 000	
Deviza betétszámla (RON)	1 137 182 170			1 137 182 170
Deviza betétszámla (EUR)	1 388 718 641		1 388 718 641	
C. Aktív időbeli elhatárolások	4 277 854	300 226	3 977 628	0
Kiadások aktív időbeli elhatárolása	4 277 854	300 226	3 977 628	
Többlet-kötelezettségek aktív időbeli elhat.	0	0		
F./III. Rövid lejáratú kötelezettségek	3 458 754 338	2 678 285 009	780 469 329	0
Rövid lejáratú hitelek	58 000 000	58 000 000	0	0
Rövid lejáratú hitel (Erste Bank)	58 000 000	58 000 000		
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	2 804 955 440	2 024 486 112	780 469 329	0
Belföldi szállítók	2 072 517 996	2 024 486 112	48 031 884	
Külföldi szállítók	732 437 445		732 437 445	
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	595 798 897	595 798 897	0	0
Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	34 000	34 000		
Személyi jövedelemadó elszámolása	7 074 372	7 074 372		
Jövedelemelszámolási számla	17 135 158	17 135 158		
Egészségügyi hozzájárulás	210 000	210 000		
Nyugdíjbiztosítási befizetési számla	4 650 000	4 650 000		
Egészségbiztosítási befizetési számla	1 487 000	1 487 000		
Magánnyugdíj-pénztári tagdíj	107 100	107 100		
Szakképzési hozzájárulás	214 000	214 000		
Cégautó adó	213 870	213 870		
Tulajdonosokkal szembeni kötelezettségek	1 500 000	1 500 000		
Egyéb rövid lejáratú kötelezettség (APEH)	17	17		
Társasági adó	1 890 000	1 890 000		
Különadó	610 000	610 000		
Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása	557 178 829	557 178 829		
Építményadó elszámolási számla	6 500	6 500		
Helyi iparüzési adó elszámolási számla	3 060 021	3 060 021		
Gépjárműadó elszámolási számla	428 030	428 030		
G. Passzív időbeli elhatárolások	703 847	703 847	0	0
Kötelezettségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	703 847	703 847		
Összesen	11 188 479 093	5 873 017 018	3 186 398 571	2 129 063 504
Arány %-ban	100,00%	52,49%	28,48%	19,03%

Pénzügyi eszközök és kötelezettségek				
Megnevezés	Forgalmi adatok (HUF)			
	Tárgyév (2011)			
	Összesen (HUF)	Ebből		
		HUF	EUR	RON
A./II. Tárgyi eszközök	2 375 786	0	2 375 786	0
Beruházásra adott előlegek	2 375 786		2 375 786	
A./III. Befektetett pénzügyi eszközök	0	0	0	0
Egyéb tartós részesedés	0	0		
B./II. Követelések	4 926 928 486	609 561 273	3 098 865 567	1 218 501 646
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	4 218 691 893	125 561 273	3 098 865 567	994 265 053
Belföldi vevők Ft-ban (értékvesztést figyelmen kívül hagyva)	495 046 960	125 561 273	369 485 687	
Külföldi vevők devizában (értékvesztést figyelmen kívül hagyva)	3 723 644 933		2 729 379 880	994 265 053
Egyéb követelések	708 236 593	484 000 000	0	224 236 593
Rövid lejáratú kölcsönök	0	0		
EU ÁFA elszámolás	484 000 000	484 000 000		
Külföldi ÁFA visszaigénylés	224 236 593			224 236 593
B./IV. Pénzeszközök	7 310 663 689	3 578 533 624	2 777 597 452	954 532 613
Pénztár, csekkek	20 104 956	17 262 667	2 842 289	0
Pénztár	17 262 667	17 262 667		
Valutapénztár (EUR)	2 842 289		2 842 289	
Bankbetétek	7 290 558 733	3 561 270 957	2 774 755 162	954 532 613
Elszámolási betétszámla (Erste Bank) K forgalom	3 541 270 957	3 541 270 957		
Elkülönített betétszámla	20 000 000	20 000 000		
Deviza betétszámla (RON) K forgalom	954 532 613			954 532 613
Deviza betétszámla (EUR)	2 774 755 162		2 774 755 162	
C. Aktív időbeli elhatárolások	3 900 000	378 339	3 521 661	0
Kiadások aktív időbeli elhatárolása	3 900 000	378 339	3 521 661	
F./III. Rövid lejáratú kötelezettségek	4 766 284 024	3 908 000 383	858 283 641	0
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	4 311 141 053	3 452 857 411	858 283 641	0
Belföldi szállítók	3 634 586 749	3 452 857 411	181 729 337	
Külföldi szállítók	676 554 304		676 554 304	
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	455 142 971	455 142 971	0	0
Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	41 000	41 000		
Személyi jövedelemadó elszámolása	2 850 345	2 850 345		
Jövedelemelszámolási számla	17 200 000	17 200 000		
Egészségügyi hozzájárulás	420 000	420 000		
Nyugdíjbiztosítási befizetési számla	4 650 000	4 650 000		
Egészségbiztosítási befizetési számla	1 487 000	1 487 000		
Szakképzési hozzájárulás	214 000	214 000		
Cégautó adó	202 116	202 116		
Tulajdonosokkal szembeni kötelezettségek	1 500 000	1 500 000		
Társasági adó	12 000 000	12 000 000		
Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása	411 980 000	411 980 000		
Építményadó elszámolási számla	7 800	7 800		
Helyi iparűzési adó elszámolási számla	2 203 900	2 203 900		
Gépjárműadó elszámolási számla	386 810	386 810		
G. Passzív időbeli elhatárolások	700 000	700 000	0	0
Kötelezettségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	700 000	700 000		
Összesen	17 010 851 985	8 097 173 619	6 740 644 107	2 173 034 259
Arány %-ban	100,00%	47,60%	39,63%	12,77%